

Interviu
Valeriu Stoica
(PL-'93)

pag. 4-5

săptămînii Numărul

1993
SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL
ANUL IV • Nr. 48 (200) • 8-14 decembrie 1993 • 16 pagini • 100 lei

200

Casele naționalizate

Aici stă
Vadim
Tudor

pag.
8-9

Ilie Constantin despre Jurnalul lui Mircea Eliade

pag. 13

În timp ce Puterea reconfirmată de două alegeri succese irosea tot mai irresponsabil șansele României, revanșa iernii era adesea invocată ca ultimă soluție. Doar iarna (se gîndeau, se spunea), acutizând nemulțumirile și creînd solidarizări (atît de greu de obținut în această țară), mai putea să scoată oamenii în stradă și să corecteze dezechilibrul politic. Se conta pe reacția automată a celor care în ultima lună a anului, rememorîndu-și adevaratul Decembrie, măsoară golul între speranța de atunci și dezamăgirea de azi. Un optimism de operetă a întovărășit proiectele "altei revoluții" și a însirat la rind eșecurile lunii decembrie, începînd cu cel din '90. (La acea dată se putea ușor vedea amatorismul Opoziției, confuzia sindicalelor, lipsa lor de comunicare cu partidele, singurătatea studentilor abandonatî în grevă, profesionalismul Puterii, care a știut să-i dezbine pe toți.)

Și ce motivație pentru "a ieși în stradă" mai puteau avea cei care, din somnambulismul euforic al lui Decembrie '89, s-au trezit (unii după alții) cu neliniștea zilei de miine însipătă în creieri și cu teancul de bancnote în mînă de ziua leului, tot mai multe și tot mai inutile, pentru că le ajungeau pentru tot mai puține zile? Procesele intîrziate și măsluite pe față, vinovații arroganți și prosperi, amestecul de impostori și revoluționari care nu se știe ce alt rol mai puteau avea decît de a fi scutiți de impozite, marginalizarea și moartea celor care înainte de a deveni simboluri de Revoluție se treziseră și ei fără rost într-o lume ostilă. Și destule alte motive pentru ca cei ieșiți în stradă să se opreasă, jinduind resemnați, în fața beculelor colorate de la vitrinele buticurilor.

Mitologile timpului trecut se spulberaseră. Într-o lume intens polarizată și tulburată frecvent de diversiune, mitologile timpului nou n-avaseră cum să se nască.

Lună de alegeri în mai multe țări din apropiere, decembrie '93 are un sunet aparte. El confirmă marsul victorios al stîngii. Consolidat în Europa

de Est, avansind în Europa centrală și mediteraneană, certificînd preeminența economicului asupra politicului, votul pentru stînga unifică Estul cu Vestul, ca totdeauna în timp de criză. Politologii și politicienii occidentali par să fi visat și ei în acești ani altă utopie decît cea cu care se trezesc azi în față. O diferență esențială însă, față de cum sint văzute de regulă lucrările în România: steagurile roșii care au fluturat în orașele italiene nu sunt steagurile p.c.r.-ului lui Nicolae Ceaușescu, aşa cum reprezentanții stîngii victorioase în alegerile poloneze ("tinerii lupi" reformiști, experimentați în economia de piață) sunt exact opușii ministrilor din gheioiul guvern Văcăroiu, care a oprit reforma în România. Care a scăpat inflația de sub control. Care sabotează descentralizarea administrativă, ignorînd nevoile administrației publice locale. Care se pregătește să-i spolieze prin impozite pe proprietarii agricoli fără certificate. Care a dus la exasperare învățămîntul, sănătatea, cultura. Care acum este contestat în România de toată lumea.

Am putea să ne întrebăm dacă nu cumva în România stînga europeană victorioasă este reprezentată de sindicatele proreformiste. Ele au dovedit inteligență de a nu intra în competiție, ci în alianțe firești cu partidele, și sunt, evident, partenerul serios al unui pact social, care nu se poate face în afara acelui politic. Maturizarea nu este însă apanajul exclusiv al sindicatelor: cel puțin așa apar diverse formațiuni politice și civile conjugate la această oră, nu numai pentru schimbarea cabinetului Văcăroiu, ci și pentru schimbarea unei întregi linii politice.

În zilele, în săptămînile următoare, cărti esențiale urmează a fi jucate: marșuri sindicale, greve studențești, mitinguri ale revoluționarilor, discuțarea moțiunii de cenzură în Parlament, inițiative legislative privind pedepsirea celor vinovați de reprimarea din '89, dosarele informatorilor, memorandumul Guvernului. Un sentiment colectiv de urgență; pentru că după decembrie '93 s-ar putea să devină "prea tîrziu pentru România", dacă ceva esențial nu se schimbă.

Lucian Mîndruță
Revolutia română, ultima stație
pag. 11

Scrisoare către cititorii**Dragi cititori,**

Se apropie sfîrșitul anului și poate că mulți dintre dumneavoastră doresc să-și reinnoiască abonamentul la revista noastră, iar alții se gîndesc pentru prima oară să facă. Găsim că e prilejul de a vă anunța că ne putem sprijini – dumneavoastră și noi, redacția – reciproc. Iată în ce fel: abonându-vă direct la sediul redacției, noi vă vom asigura săptămînal expedierea revistei (sau păstrarea ei în cazul în care contracătați abonament cu ridicare de la sediu), iar dvs. veți plăti mai puțin decât la oficile poștale. Pentru noi, avantajul decurge din evitarea contac-

telor cu RODIPET (difuzarea de stat), care ne impune procente disproportional de mari, raportat la calitatea serviciilor oferite.

În plus, reamintim cititorilor noștri că pensionarii, elevii, studenții, profesorii, foștii detinuți politici și veterani de război se bucură de o reducere pentru abonament.

Detalii pentru încheierea abonamentelor, direct la sediul redacției, sunt precizate în fiecare săptămînă în caseta de pe pagina 2, jos.

În speranța sprijinului reciproc pe care ni-l vom acorda în anul viitor, revista "22" urează toate cele bune tuturor cititorilor ei.

Redacția

Bună ziua

Sunt un cititor al revistei Grupului pentru Dialog Social încă de la primele apariții. În ultima vreme însă nu mi-am mai permis să cumpăr și să citeșc "22"; acum mă aflu într-o conjunctură mai fericită însă, care îmi permite să incerc din nou o apropiere de activitatea GDS și a colaboratorilor săi. "Să incerc", pentru că în urmă cu un an eram abonat la "22" și au existat probleme la primirea revistei prin poștă.

Deci luasem după mai multă vreme "22" – nr. 196 și 197 – și m-am bucurat să văd nobilul gest al sponsorilor îndreptat spre "categoriile defavorizate". (Nu știu însă că din această profită.) M-au și întristat unele lucruri, și e normal, dar, totuși: a) De ce apar în "22" atitea replici, replici la replici, contraziceri etc.? Secțiunea de polemică în mod cert nu poate informa publicul cititor, pentru că nu poate fi crezut nimeni astfel și nici a merge pe afinități în "atribuirea" adevărului nu mi se pare corect; b) De ce se publică informații eronate, ca de ex. Suzana Macovei, premiată la Festivalul Național de Teatru pentru rolul din "Decameronul" – Rîmnicu Vilcea? Unii au mania persecuției (nu știu exact cum vedeați dvs. lucrurile de la București, dar Sibiu nu mai este ce a fost odată...) și ar putea crede că asta din cauză că Silviu Purcărete sună mai bine decât Iulian Viga, și Rîmnicu Vilcea mai bine decât Sibiu! Așa o fi? c) De ce se dă ca sigură (din 10 noiembrie) vizita Majestății Sale în România, cind doar Dumnezeu știe dacă va fi sau nu? d) De ce apare pe prima pagină a nr. 197 un procedeu al presei bulevardiere ("O viitoare locuință pentru ziaristi: închisoarea Sighet")? Nu cred că "22" are (ne)voie să apeleze la astfel de mijloace pentru a mai ciștiga cititorii (?) și nici chiar pentru a ne deschide ochii în fața unui nou pericol public; e) De ce dl. Horațiu Pepine, care în nr. 196 dă o lectie de jurnalism și de morală ("Puțin și pasă Guvernului de Parlament"), după doar o săptămînă ne contrariază cu un articol ca "Fondul nostru rural"? De ce atât de partinie pentru o cauză nedemnă, d-le Pepine? Și cine ar fi "ridicolul savant", senator tîrânist?! E greu să tratezi separat homosexualitatea și pe cei care o practică. Dar e atât de puțin de la liberalism la libertinism... Cam tot atât că de la sublim la ridicol...

Numărătoarea ar putea continua, dar nu vreau să vă fac să credeți că mint cind spun că îmi place "22"; aceasta rămîne cea mai serioasă publicație românească pe care o cunosc.

**PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ,
INDIFERENT DE SCHIMBARILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.**

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPAРА DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 25, 28, 29, 38, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi sunt comercializate la prețul actual al revistei. De asemenea, redacția "22" lănează dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei), precum și Edițiile speciale: "22" – "Suspiciune de fraudă" (50 lei), "Oslobodenje" (30 lei).

700 lei

pe trimestru costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" – sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE ÎN EUROPA DE EST și ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉS – pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVI, STUDENȚI, FOȘTI DETINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.

Cei interesați să rugăți să expedieze prin mandat postal suma de 700 lei pe adresa: Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București. Totodată, cei interesați să rugăți să trimiteți adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Adeverințele pentru abonamentele cu jumătate de preț sunt valabile pentru un an de zile.

Cei ce nu fac parte din categoriile amintite pot beneficia prin intermediul redacției următoarele tipuri de abonamente cu reducere: ● 1000 lei pe trimestru pentru abonamentele cu ridicare de la sediu (Calea Victoriei 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor; ● 1100 lei pe trimestru pentru abonamentele cu expediere prin poștă.

Doamna Adameșteanu,

În nr. 44 al revistei "22", "Scrisori către cititori", spuneți: (...) eu consider apropierea lui Mircea Eliade de Mișcarea Legionară drept o rătăcire de moment (...).

Eu cred că Mircea Eliade nu trebuie apărat. El trebuie explicat. Deși nu mă incumet să susțin că vă furnizez un argument în acest sens, vreau, totuși, să vă spun cîteva gînduri și o mică poveste.

In 1946 mă întîlnesc cu un cunoscut, dl. Ghiorghiu, la acea vreme pensionar de multă ană.

Povestindu-ne de necazurile zilei, la un moment dat îl întreb cu cine a votat în toată viața lui.

– Am fost și am rămas liberal și, bineînțeles, am votat cu liberali. Dar, odată, am votat cu legionari.

– De ce? I-am întrebă.

– După cum ști, am avut funcții de conducere în administrația locală. Mi-au mers bine treburile. Totuși m-am saturat. Treburile țării mergeau prost. Am nădăduit că această, venind la putere, vor fi mai cinstiți și vor face o treabă mai bună.

Ion Antonescu, în vizită la mama sa, ca răspuns la dojana acesteia că se înăltase cu niște derbedei, răspunde: "Am avut incredere în entuziasmul lor și i-am crezut mai cinstiți".

Așa își imagina Marin Preda în "Delirul" con vorbierea dintre mamă și fiu.

Nu știu dacă toate acestea pot ilustra cum arăta opinia publică. Eu vă pot spune că o bună parte dintre oameni, pe vremea cind dl. Ghiorghiu a votat cu legionari, așa gîndea.

Dacă nu mă înșel, Mircea Eliade a vorbit de generații și idealul lor. Spunea că generațile trecute au luptat pentru Unire și România Mare. Despre generația sa spunea că trebuie să-și propună să facă o Românie europeană.

Dacă s-ar analiza întreaga operă a lui Mircea Eliade și contextul politic al vremii sale, nu s-ar putea trage concluzia că toată munca sa avea ca scop acest obiectiv?

Veți considera argumentația mea facilă. Nu putem cobori pe Mircea Eliade la nivelul unui demnită local, veți spune. Așa este, dar nici nu-l putem confunda cu pistolarii care au tras în Iorga, Duca, Călinescu și, pînă la urmă, și în Stelescu.

Cu toată considerația,
G. GHERGHEL

24. 11.1993

ANUNT

Asigurăm tehnoredactare computerizată pentru carte și anunțuri publicitare.

Relații la tel și fax 311.22.08

IMPORTANT IMPORTANT

Stimați abonați,

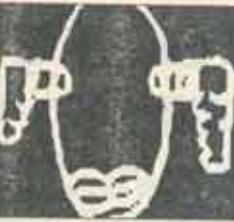
Deoarece sumele expediate prin mandat postal ajung foarte greu în contul nostru, vă rugăm să vă prelungiți abonamentul cu o lună înainte de a expira, astfel încît redacția să poată lua cunoștință de intenția dvs. Veți evita astfel intreruperea abonamentului "22".

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunind costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: pentru dolari în contul 4120253230, pentru mărci în contul 4120253231, pentru franci francezi în contul 4120253235 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22") sau trimînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de **80 dolari** pe an (40 dolari pe 6 luni, 20 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertible: **140 DM** anual (70 DM pentru 6 luni, 35 DM trimestrial), **500 franci francezi** anual (250 franci pentru 6 luni, 125 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de **100 dolari** anual (50 dolari pe 6 luni, 25 dolari trimestrial) sau echivalentul în orice monedă convertible.

ANDREI CORNEA

“Gentlemen”-ii și “cinicii” d-lui Iliescu

În numărul 47 al acestei reviste se poate citi un interviu al d-lui Ion Iliescu preluat din revista *Politique Internationale* (61/toamna 1993). Fie-mi îngăduit că, în rândurile următoare, să fac cîteva comentarii asupra unora dintre răspunsurile președintelui, ce mi se par relevante mai cu seamă în lumina ultimelor evenimente.

Atrage, mai întîi, atenția faptul că președintele Iliescu consideră actualul guvern Văcăroiu drept un guvern minoritar ce se bazează pe un *gentleman's agreement* pentru a supraviețui în Parlament. Pentru cititorul francez, afirmația rămîne relativ neclară și aparent inocentă. Cum s-ar putea însă ea traduce? Foarte simplu: “gentlemen”-ii în cauză se numesc nu altfel decât: C.V. Tudor, Adrian Păunescu, Ilie Verdet, Ioan Gavră, Ion Coja; adică național-comuniști, creatori și continuatori cultului lui Ceaușescu, un fost prim-ministru al aceluiași, un adept al măsurilor radicale impotriva maghiarilor și mentorul unei reviste fasciste, “Noua dreaptă”. Iată “gentlemen”-ii d-lui Iliescu! Aceasta pentru a ne limita la esențial. Cineva

stantinescu etc. Lăsind însă gluma la o parte, președintele Iliescu practică o falsă extrapolare: chiar dacă imediat după alegeri au existat personalități ale Opoziției care au ezitat să guverneze, acum, la mai mult de un an de la acel moment, atât CDR cit și PD (PSN) și-au exprimat foarte clar interesul pentru o guvernare de coaliție, formulînd și programe și opțiuni corespunzătoare. Președintele însă pretinde a nu ști nimic și așteaptă ca partidele din Opoziție să adopte “o atitudine constructivă”. Ceea ce înseamnă că acestea să admită ideile președintelui asupra unui guvern de “uniune națională”, adică să consimtă să formeze o echipă cu “gentlemen”-ii pomeniți mai sus. Ceea ce să admitem – e departe de a fi entuziasmant. Iar dacă totuși dl. Iliescu ar mai avea unele îndoile asupra disponibilității Opoziției de a se angaja la guvernare, pentru ce refuză atunci discuțiile separate cu liderii acestieia, să cum a făcut-o recent, atunci cînd CDR a solicitat o întrevadere separată la Cotroceni?

Întrebăt mai departe dacă nu este deranjat de acuzația că Guvernul să ar sprijini pe formațiuni extremiste, dl. Iliescu dă un răspuns, la prima vedere, foarte rezonabil: “Noțiunea de extremism este foarte relativă”. și apoi face o aplicatie: “Un partid nu poate fi considerat în bloc ca extremist doar pentru că unii dintre membrii lui sunt extremiști. De exemplu, primarul Clujului, dl. Funar, este poate un personaj controversat, dar partidul lui adună mulți moderați”. Dl. Iliescu se face că uită (iar interlocutorul său francez poate nu știe, iar cititorul francez cu atît mai mult) că Gh. Funar nu este “un membru” al PUNR, ci chiar președintele, ca și candidatul la președinție al acestui partid la ultimele alegeri, ceea ce schimbă, desigur, lucrurile. Nici C.V. Tudor nu este un oarecare membru al PRM, ci președintele partidului, directorul revistei cu același nume și senator, ceea ce, de asemenea, schimbă lucrurile. Oricit de relativă ar fi în sine noțiunea de extremism, faptul că însăși liderii unor partide sunt persoane ale căror propensiuni radicale sunt greu de contestat aruncă serioase îndoile asupra partidelor care acceptă o asemenea persoană în fruntea sa, dar și asupra partidelor care acceptă atare aliati, să cum se întimplă cu PDSR.

In fapt, “relativismul” președintelui face parte din tipul de limbaj propagandistic pe care Puterea îl practică pentru consum intern, dar, cum vedem, și pentru consum extern. Se spune cam așa: “Merg lucrurile greu în România”, adevărat, dar ele merg greu și în Germania reunificată. Privatizarea se izbește de obstacole la noi; dar ei n-a mers lesne nici în Marea Britanie. Stînga e la putere în România; iată, e la putere și în Polonia. Există o problemă monarhică la noi? A existat și în Grecia sau Italia. Există extremiști în România. Nu-i nimic, există și în Franță, iar noțiunea de extremism și relativă, nu-i așa? Cind teroriștii nu sunt aflați, se invocă “precedentul Kennedy”. Cind se recunoaște, ca în interviul de față, existența unor extremiști naționaliști români, se adaugă imediat că există și un extremist naționalist maghiar. Lucrul este adevărat, dar de aici nu rezultă căciuș de puțin că ar trebui să ne simțim mai în siguranță sau mai linistiți. Extremismele contrare nu se anulează precum sarcinile electrice de semn contrar, dind o rezultantă neutră, ci dimpotrivă, se intensifică și se exacerbă reciproc. Nu cred că președintele Iliescu ignoră acest lucru elementar, dar limbajul relativist pe

care el îl practică cu abilitate tinde să disimuleze specificitatea și calitățile distincte ale unui caz și, abuzind de analogii discutabile, el diluează astfel preventiv orice critică mai dură.

Interviu la care mă refer lasă să se întrevadă și strategia de viitor a președintelui Iliescu și, prin urmare, și a partidului majoritar. Întrebăt dacă menține oferta de alianță adresată Opoziției după alegerile din septembrie anul trecut, dl. Iliescu afirmă că deși el rămîne “deschis oricărei propunerii pentru orice platformă de înțelegere între forțele politice”, sănsele de a constitui un guvern “de uniune națională” rămîn reduse. și continuă: “Este deci probabil că vom păstra un guvern minoritar care va căuta sprijin exterior de cîte ori va fi necesar pentru ca o lege sau o altă să fie votată în Parlament”. În traducere liberă, aceasta înseamnă: ori de cîte ori Guvernul va avea în vedere o măsură conservatoare ori antidemocratică, el se va sprijini pe “gentlemen”-i. Ori de cîte ori se va voi adoptarea unor legi mai reformiste, sau, mai ales, de cîte ori se va dori sprijinul Occidentului sau al organizațiilor bancare mondiale, se va apela la “cinici”. și pînă acum s-a procedat la fel, rezultatul fiind că, deși scorul democratic și reformist al guvernului Văcăroiu este considerabil mai redus în raport cu cel al guvernelor Roman și Stolojan, România este admisă tocmai în timpul acestei guvernări în Consiliul Europei, primește clauza etc.

Pare evident de aici că sănsele unei schimbări de guvern și mai ales cele ale unei schimbări în maniera de guvernare sunt minime. Formula adoptată de președintele Iliescu și de partidul său este simplă, comodă și pare destul de eficace. Între aliați și Opoziție ro-lurile, dar și titulaturile, pare-se, sunt bine delimitate. Unii sunt “gentlemen”-ii, ceilalți sunt “cinici”. Unii servesc Puterea cu voie, ceilalți o servesc de nevoie. (Oare se va repeta acest scenariu și săptămîna aceasta, cind se crede că Guvernul va cere votul Parlamentului asupra Memorandumului adresat FMI? Memorandum pe care “gentlemen”-ii îl vor critica din toate puterile, iar “cinici”, sărind grăbiș în ajutorul Guvernului, îl vor vota.) Utilizîndu-i după caz, cind pe unii, cind pe ceilalți, Guvernul poate obține, pe de-o parte, sprijin internațional, pe de alta – sprijin parlamentar intern. El poate declara că nu-i extremist și nici conservator și, totodată, el poate pune în practică măsuri conservatoare și tolera extremismul. De ce s-ar schimba lucrurile? Fiindcă economia e într-o formă rea, fiindcă sindicatele se agitană, fiindcă Opoziția va mai depune o moțiune, fiindcă ziarele urlă, fiindcă e iarnă, fiindcă sintem în continuare ultima dintr-o tările fostului bloc de Est? Nu-i un motiv suficient pentru oligarchia ce conduce astăzi țara. Si pe care nu o conduce foarte “gentlemanlike”, orice s-ar spune!

ne-ar putea însă cere să nu luăm “ad litteram” expresia d-lui Iliescu. De acord: să admitem că nu cuvîntul “gentleman” este aici important și că președintele nu poate fi culpabilizat inutil pentru faptul de a-i fi nudit pe promotorii fanatismului xenofob, pe simpatizanții lui Ceaușescu, dar și a lui Ion Antonescu, pe oamenii unei irespînsibile violențe și bădărâni verbaile, pline de sfidare la adresa oricărei decente – “gentlemen”-i. Problema adevărată este cuvîntul “agreement”, adică înțelegerea intervenită, concesiile facute acestor oameni și partidelor lor, în pofta faptului că ei nu fac parte din Guvern. Dar despre asemenea concesii președintele Iliescu nu suflă o vorbă, și, ce-i drept, nici nu este întrebăt.

În schimb, el susține că a fost silit să adopte formula “guvernului minoritar” deoarece Opoziția refuză “să-și asume responsabilitățile politice”, atitudine pe care președintele o califică drept “cinică”. Așadar, avem, pe de-o parte, pe gentleman-ul Vadim, pe gentleman-ul Păunescu, pe gentleman-ul Gavră, pe gentleman-ul Surdu. De partea cealaltă, stau cinicul Coșpusu, cinicul Manolescu, cinicul Roman, cinicul Con-

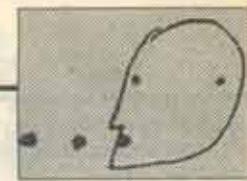

HORATIU PEPINE

De la liniște la risc

Partidul de guvernămînt a pierdut în primăvara pîrilejul de a-și demonstra voiajă reformistă. A fost mult discutatul amendament la Legea investițiilor străine. După respingerea lui s-a remarcat că legea nu interzice unui investitor străin (persoană juridică română) să cumpere un teren în România, atîta doar că acest lucru nu a fost explicit formulat. În aceste imprejurări, furia majoritară impotriva amendamentului este, în gratuitatea ei, cu atît mai semnificativă pentru o anumită orientare politică. Tot în acele imprejurări care au premers congressul FDSN, Adrian Năstase, care se află în plină ascensiune, și-a compromis imaginea reformistului aflat într-o luptă discretă cu inertile propriului partid. După ce pledase în favoarea amendamentului a votat împotriva lui, conformindu-se liniei majoritare. Acum însă, PDSR, care s-a dovedit o ghiulea legată de glezna alergătorului, ar putea să producă o uriasă surpriză. Echipa de negociatori cu Fondul Monetar Internațional a acceptat o sumă de condiții legate de controlul inflației, restrukturare și liberalizarea cursului de schimb, care, legate într-un scenariu coerent și corelate și cu alte prevederi ale acordului de asociere la Comunitatea Europeană, alcătuiesc un program de guvernare foarte sever dacă îl reportăm la imobilismul de pînă acum. Dacă ar fi să luăm fiecare paragraf al acestor înțelegeri internaționale vom observa că a fost violent criticat de membrii coalitionei guvernamentale. Problema momentului este dacă ceea ce a fost categoric respins pe capitolul separate va fi acum aprobat în bloc. Guvernul va veni în Parlament cu un memorandum care conține programul negociat cu FMI. Practic, în momentul de față, Guvernul cere Parlamentului un vot de incredere. Va oferi majoritatea Guvernului votul pe care îl așteaptă? Mecanica parlamentară ne spune că da, logica însă ne asigură că acest lucru nu e posibil. Situația este, aparent, mult complicată și de intenția Opoziției de a depune o moțiune de cenzură. Prin urmare, chiar în clipa în care Guvernul așteaptă un vot de incredere, Opoziția cere contrariul. Nu este deloc exagerat să spunem că, în ciuda apărărilor, asaltul Opoziției poate face să se întiple ceea ce altfel ar fi foarte greu de imaginat. De regulă, și judecînd iarăși conform

mecanicii parlamentare, moțiunea de cenzură are darul de a solidariza pe membrii coaliției guvernamentale în pofida oricărora argumente logice. În legislatura anterioară, majoritatea fesenistă a votat Legea privatizării propusă de cabinetul Roman și pentru că Opoziția se impotriva cu violentă și părăsise dezbatările. A fost un vot nu atît pentru lege, cit unul împotriva Opoziției. Acest lucru a fost dovedit după scindarea FSN, cind gruparea fidelă președintelui Iliescu a regretat votul de atunci și a blocat aplicarea legii, iar ulterior a formulat amendamente de conținut care vor fi supuse aprobării plenului. Credem că prin depunerea moțiunii de cenzură, Opoziția va face Guvernului un mare serviciu. Pe de o parte, cabinetul Văcăroiu va fi supus unui aspru rechizitoriu pentru stoparea reformei și pentru agravarea condițiilor de viață ale populației, iar pe de altă parte Guvernul va propune Parlamentului un memorandum cu intenții mai reformiste decît ne-am fi aşteptat după politica purtată pînă acum. Majoritatea își va astupă urechile cu ceară și va vota împotriva oricărora argumente de bun-simt, iar ulterior va fi obligată să-și confirme votul și să aprobe memorandumul propus de domnul Mircea Coșea. Ceea ce spun pare simplist și chiar puțin ridicol. Dar ridicoul nu este al descrierii, ci al realității. Logica argumentelor nu este cel mai important lucru într-o bătălie parlamentară. Să spunem aici că în Parlamentul nostru de dinainte de război inițiativa mutării capitalei României a fost abandonată după ce o figură imponantă a vieții politice, susținînd păstrarea capitalei la București, a decretat că români merită să piară dacă nu știu să lupte în cimpie. Cam în același chip se afirmă astăzi în Parlament că români îșă cum au trecut prin atîtea catastrofe fără să piară vor reuși și acum chiar fără finanțare externă. Dar pentru că astfel de așerturi nu au nici o armătură logică, ele se pot transforma cu cea mai mare ușurință în contrariul lor. Prin urmare, PDSR ne poate furniza o mare surpriză votind în favoarea unui program de reformă. Dl. Iliescu însuși a ieșit la bătălie, cum îl place să spună în momentele dificile, și a început să vorbească despre necesitatea apariției unei categorii de oameni întreprinzători care să-și asume riscuri. Dacă pînă mai ieri cuvîntul de ordine al președintelui era liniște, acum pare să fie riscul. Prin urmare, după concordie și liniște urmează luptă și riscul. Pare incurajator. Oricum, dacă Opoziția dorește să sprijine tendințele reformiste atîtea că sunt ele în mintea guvernărilor, nu trebuie să ezite să depună că mai curind o moțiune de cenzură. Oricum va sfîrși, rezultatul va fi în favoarea reformelor.

Amnistia – o punte de comunicare

Interviu cu Valeriu Stoica realizat de Gabriela Adameșteanu

Unde există un eșec al societății politice, există și un eșec al societății civile

Cum s-a desenat traseul dvs. politic după 22 decembrie 1989?

În 1990 m-am înscris în PNL, într-o perioadă cind intelectualii spuneau: "Noi nu vrem puterea, nouă nu ne place puterea", iar alții mergeau mai departe: "Roul partidelor politice este terminat, partidul comunista a compromis ideea de partid". A fost o mare greșeală a intelectualilor; acest tip de discurs care se voia axat pe ideea societății civile să-a dovedit neproductiv. Substanța comună a societății civile și a societății politice este puterea. Lumea a confundat puterea cu puterea politică, și s-a mers mai departe și s-a spus: puterea politică este de un singur fel: puterea absolută – ceea ce este total inexact. În ianuarie 1990, cind m-am înscris în PNL, știam că politica se face prin partide. Gabriel Andreești spunea (la un seminar recent) că în România există un eșec total al societății politice, pe care însă societatea civilă nu l-ar fi înregistrat. Mie mi se pare că aici este o contradicție în termeni: unde există un eșec al sistemului politic, există un eșec al societății civile. Nu cred că trebuie să simț foarte drastici cu societatea politică, pentru că astăzi înseamnă că suntem foarte drastici cu societatea civilă. Nu pot deci să construiam societatea civilă fără societatea politică, și nici invers. Mai e un pericol: confuzia între cele două. Suntem foarte mulți care, abordând acest tip de discurs axat pe ideea societății civile, de fapt vor să substituie societatea civilă societății politice. Astăzi este o continuare a unei tendințe anarhistice care înseamnă disoluția societății.

Din păcate, reflexele totalitare se regăsesc astăzi în România nu numai la nivelul sistemului politic, ci și la nivelul instituțiilor din societatea civilă. Există oameni minați de reflexe totalitare, deși ei se afirmă drept foarte mari democrați și spun că vor să reconstituie structura societății civile, dar ei însăși sunt victimele acestor reflexe totalitare și creează în jurul lor un vid. Structura democratică a puterii se bazează pe cîteva principii, cel mai important fiind principiul împărtășirii puterii; o distribuire de competențe în așa fel încât să nu se creeze o ruptură între elementele sistemului, dar nici să nu se creeze confuzie. Tot așa, partidele politice din România, astăzi, cele care fac parte din Opoziție, au fost ele însele minate de reflexele totalitare. De pildă, "sindromul Cămpănean", care avea cîteva elemente: o supraevaluare a propriilor forțe ale liderului politic, o supraevaluare a forțelor partidului, o ignorare a sistemului de alianțe, inevitabil într-o societate posttotalitară. Pentru că într-o societate posttotalitară prima reacție este de disoluție, și disoluția este așa de mare încât este foarte greu la început să reconstituie partidele puternice. Astăzi face ca alianțele să fie indispensabile, cel puțin în fază de tranziție. Radu Cămpănean a ignorat acest specific al societăților posttotalitare și a ignorat rolul alianțelor. Și cred că al patrulea element al "sindromului Cămpănean" este ignorarea structurii de mentalitate care manifestă anumite remanente în societățile posttotalitare. Cămpănean judeca situația politică din România ca și cum aici democrația n-ar fi suferit nici un accident istoric. Din păcate, aceste patru elemente ale "sindromului Cămpănean" există încă în mișcarea liberală.

Din aceste motive ați plecat din PNL?

Eu am fost consecvent cu opțiunea politică pe care am făcut-o. Eu n-am plecat din PNL, ci am fost exclus. Astăzi dovedești încă o dată acel reflex totalitar de care vorbeam. S-a refuzat exprimarea liberă a opiniei. Era și acolo o dictatură a majorității, sau mai bine zis, era un lucru amestecat, pentru că Radu Cămpănean avea abilitatea să cîștige majoritatea de partea lui. Însă era o majoritate mută, tacută, o majoritate fără opinie. Și tot timpul el spunea: "Dacă majoritatea te hotărît așa, înseamnă că așa trebuie să procedăm". Toți cei care aveau o opinie și care își exprimau această opinie erau puși în față a două alternative: ori să-și dea demisia din PNL, ori să fie exclusi din PNL. Cum eu nu mi-am dat demisia din PNL, a rămas doar cea de-a două variantă: am fost exclus din PNL, pentru că după alegerile din toamna anului trecut și după eșecul fără precedent înregistrat de PNL am crezut că este momentul reconstrucției acestui partid.

Mircea Ionescu-Quintus este beneficiarul direct al Grupului pentru reformă din PNL

Am inițiat Grupul pentru reformă împreună cu Sergiu Iliescu, Valentin Popescu, Nicolae Enescu, și a fost pentru noi o mare bucurie că am reușit să-l aducem și pe profesorul Constantin Bălăceanu-Stolnici.

Grupul din jurul lui Radu Cămpănean a simțit această primejdie și a găsit o singură soluție: să ne excludă. Dar nu pe tot, doar pe mine și pe Radu Stroe. S-a crezut că prin excluderea noastră fenomenul anti-Cămpănean se va dizolva. În realitate, efectul a fost contrar, la congresul de la Brașov această mișcare pornită de noi înăuntrul PNL s-a concretizat în cele 200 de voturi obținute de Mircea Ionescu-Quintus la primul tur de scrutin, cind s-a pus problema alegării președintelui. Și la cel de-al doilea tur de scrutin, Mircea Ionescu-Quintus a devenit președintele partidului.

Nepuțința structurală a Opoziției de a construi

Despre el (și perioada cind a fost ministru de Justiție) am auzit deseori această frază: "Ei și, dacă vine Opoziția la putere și face ce-a facut Quintus?".

Această concluzie amară are două rădăcini. Mai întîi, rămîne ca istoria să judece ce a făcut Mircea Ionescu-Quintus ca ministru de Justiție. Dar mai există și o a două rădăcină: ea se referă la – vreau să găsesc un termen eufemistic, să nu spun impotență – nepuțința structurală a Opoziției de a construi. Cred că a venit momentul ca Opoziția să schimbe discursul politic negativ cu un discurs politic pozitiv – singura cale pentru că ea să devină credibilă. Opoziția nu poate să trăiască numai cu simbolurile luptei anticomuniste, ci să ofere o alternativă. Iar alternativa nu poate fi construită decât de oameni competenți. Din păcate, în partidele Opoziției, pe lingă acei oameni care reprezintă simbolurile luptei anticomuniste, au venit și foarte mulți oameni marginalizați în timpul comunismului nu neapărat din motive politice. De aici înainte trebuie să se ajungă la o restrucțurare a Opoziției. Cred că sunt trei tipuri de falii care împiedică reconstituirea unei societăți normale în România: prima între nostalgicii comunismului și susținătorii democrației, apărută imediat după '89, dar marită datorită unor evenimente (28 și 29 ianuarie 1990, mineriada din 13-15 iunie). Această perioadă, în care lupta politică a dus mai ales în stradă, a amplificat în sinul societății românești, această falie, în urma căreia n-a mai existat nici o comunicare între cele două tabere. Ele au avut o percepție diametrală opusă asupra intereselor naționale: și într-un asemenea caz, pînă la războiul civil nu mai e decât un pas. Din fericire, repet, la noi n-a fost un război civil fierbinte, a fost un război civil rece. Și el nu s-a terminat nici astăzi.

Imediat după 1990, o tabără încă nu se desprindease din tipul de gîndire al Estului, și tratatul încheiat de Iliescu cu Gorbaciov a fost o consecință a acestui mod de gîndire. O tabără nu conștientiza încă faptul că noi trebuie să părăsim structurile geopolitice ale Estului și să ne integrăm în structurile geopolitice ale Vestului. În ceea ce privește politica internă, o tabără încă mai credea în comunismul luminat sau în socialismul liberalizat de tip gorbaciovist, cealaltă susținea valorile democrației. O tabără mai credea încă în economia de stat cu niște mici ajustări de proprietate privată, în timp ce de cealaltă parte se spunea că privatizarea și proprietatea privată reprezintă axa economiei de piață libere. Această falie s-a adincit și peste ea s-au suprapus mai multe falii: desprinderea FSN de FDSN, ruperea PNL în foarte multe bucăți, chiar și la PNTCD s-au întimplat rupturi, numai că ele n-au fost așa de puternice și, datorită abilității cu adeverat extraordinare a lui Corneliu Coposu, disidenții s-au autoexpulzat. Probabil că, datorită aceleiași abilității politice și modului în care Corneliu Coposu a înțeles și importanța politicii de alianță în această perioadă de tranziție, PNTCD a ieșit după alegerile din '92 ca cel mai puternic partid din Opoziție.

E o realitate sau este o imagine?

Nimic nu există ca pură realitate obiectuală, după cum nimic nu există ca pură imagine. În momentul de față, imaginea PNTCD este mai puternică decât PDSR, dar cel puțin liderul PNTCD justifică imaginea PNTCD. Să revin însă la falia națională, care a izbucnit la Tîrgu Mureș și care nici ea nu a inchis. În timp, aceste falii au devenit mai puternice decât prima, și dacă astăzi există comunicări, de exemplu între PNTCD și PDSR, este foarte greu să existe comunicări între PDSR și PD. Mai ușor s-ar putea înțelege astăzi PDSR cu PNTCD decât s-ar putea înțelege cu PD. În mișcarea liberală, de exemplu, la un moment dat Cămpănean se putea înțelege mai ușor cu Iliescu sau cu PDSR decât se putea înțelege cu cei care au plecat din PNL sau care au fost dați afară. Sistemul politic românesc este la ora aceasta multiplu divizat și cred că lucrul cel mai important pentru el este să-și refacă omogenitatea internă, pentru că democrația are nevoie de partide puternice. După 1989, toată competiția politică din România a fost dominată de regula excluderii. Partenerii nu urmăresc doar infringerea temporară a partenerului, ci distrugerea lui totală. Acest principiu nedemocratic funcționează și înăuntrul Opoziției. Dar fără adversar nu există competiție.

Imaginea dvs. asupra peisajului politic încremenit într-un "război rece" (și care, după opinia mea, este dramatică, exagerată puțin) presupune niște soluții?

Da, vreau să ajung la o idee care poate să pară scandalosă. Cred că este nevoie în România de un pact politic care să includă toate partidele care reușesc să ajungă la o definire comună a intereselor naționale. Astăzi înseamnă în primul rînd excluderea extremitășilor, pentru că așa-numitele partide naționale sint în realitate antinaționale. Ele subminează interesele naționale, pentru că interesele naționale, astăzi, presupun, la nivel economic, economia de piață liberă și reforma economică, iar la nivel politic democrația cu cele trei valori fundamentale ale ei (pluralismul, toleranța și spiritul de deschidere). Or, cîtă vreme luptă împotriva acestor valori naționale, înseamnă de fapt că este o forță antinațională. Acest pact politic nu poate deci să includă partidele extreme, tocmai pentru că ele sint antinaționale. Evident, nu mă refer la această simbolistică sămănătoristă (nu desuetă, ci și contraproductivă), reactivată în timpul lui Ceaușescu și care a putut fi vizată cu ocazia sărbătoririi oficiale a Zilei Naționale.

Este o iluzie că forțele democratice din România vor putea vreodată să elimine forțele de stînga

Pactul politic nu este însă posibil în momentul de față în România pentru că există o piedică foarte mare: problema responsabilității (nu responsabilitatea morală, pe care o rezolvă istoria, ci responsabilitatea juridică). Răspunderea morală pornește de la un imperativ categoric, situat la nivelul absolutului, pe cind perspectiva juridică este una relativă. Confundarea acestor două perspective a produs mult rău în România. Dacă răspunderea morală rămîne pe seama istoriei și a lui Dumnezeu, răspunderea juridică pentru ce s-a întimplat în timpul lui decembrie '89, în timpul mineriadelor este în seama oamenilor. Dincolo de faptele care incalcă norme morale, există fapte care incalcă norme juridice. Ultimele nu sunt numai fapte imorale, ele sunt și fapte ilegale. Și atunci marea problemă care stă în calea acestui pact politic este rezolvarea răspunderii juridice pentru ceea ce s-a întimplat înainte de '89 (și chiar și după '89).

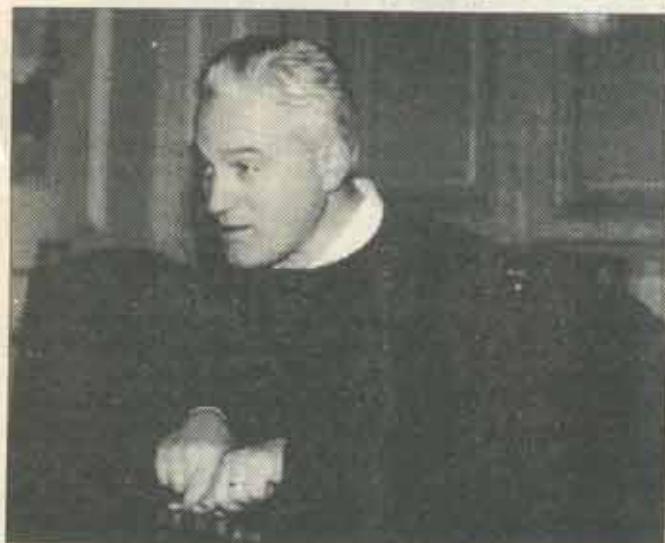
Dar în politică trebuie să existe întotdeauna o cale. După războaie civilă urmează un acord între coborgeranți. Iluzia că așa-numitele forțe democratice din România pot să eliminate așa-numitele forțe neocomuniste din România este doar o iluzie: se pune doar problema ca ele să fie resorbite în structurile unei societăți democratice. Pentru că în realitate ele conțin rădăcinile stîngii din sistemul politic românesc. S-a spus că CDR conține germanii tuturor forțelor politice din viitoarea democrație românească. Dar PDSR, în realitate, a pierdut de mult partida. Social-democrația în România este o carte care s-a jucat între PD și PDSR. În momentul de față, PD devine mai mult liberal decât social-democrat, iar PDSR cîștigă, înțeles, dar temeinic, această partidă. Imobilismul în politică este o greșeală fundamentală. Este o greșeală enormă să spui că PDSR de astăzi este partidul comunist dinainte de '89.

Politica PDSR și raportul lui cu sindicatele în acest moment nu mi se pare deloc a-l desemna ca un partid de stînga.

Se face astăzi deseori observația că PDSR spune că e partid social-democrat, dar nu are sindicatele de

În interiorul sistemului politic?

partea lui. Este foarte adevărat, o contracicere în termeni. Pentru că în cea mai mare parte a lui, PDSR este un partid antireformist. Or, sindicalele au realizat mult mai repede decât unii dintre oamenii politici din PDSR că discursul populist poate să fie productiv în politică, pe termen scurt,

dar în economie este falimentar. Sindicalele au simțit că demagogia de tip populist nu ține de foame, și atunci mulți dintre liderii sindicali (sub presiunea masei sindicale) au realizat că trebuie să schimbe mesajul populist cu un mesaj autentic reformist. De altfel, mulți dintre liderii sindicali provin din interiorul economiei și au capacitatea intelectuală de a transpune într-un discurs coerent realitatea economică din România. și atunci vezi întrebă: dar mai este în aceste condiții PDSR partid social-democrat? Răspunsul ar fi negativ dacă n-ar exista o particularitate a mișcării sindicale de la noi: în masa salarială există o parte radicalizată care aderă la discursul liderilor sindicali și o foarte importantă parte a acestei mase salariale încă neconștientizată de necesitatea reformei. Iar PDSR se bazează pe această parte a masei salariale și pe intelectualitatea tehnică legată de actualele structuri ale economiei și care vede un pericol în accelerarea reformei. Această intelectualitate este foarte numeroasă, spre deosebire de intelectualitatea umanistă.

Dar nu toată intelectualitatea tehnică este antireformistă.

Nu toată. O bună parte nu percepe încă sensul adevărat al reformei. Aici este vorba de o opțiune care trebuie făcută: între inflație și șomaj, cele două racile ale reformei, ale perioadei de tranziție. Inflația merge înăuntru înăuntru cu antireforma, șomajul poate să meargă înăuntru înăuntru cu reforma și să fie un sacrificiu temporar care să ducă la o salvare. Pe cind inflația nu duce la nici o salvare.

Dar PDSR are o realitate de partid în afara aceleia de partid prezidențial?

Chiar dacă este încă un partid clientelar și administrativ, PDSR începe să se structureze totuși și ca partid. Chiar schimbarea denumirii din FDSN în PDSR este un moment semnificativ. Se pare că în momentul de față stingă încep să devină din ce în ce mai puternică, și nu numai în România. Exemplul polonez este foarte limpede.

Cred că poate fi găsită o soluție juridică în situația în care nu este posibil procesul celor vinovați de crime în timpul comunismului

Sfîrșita din Polonia poate fi cel mult PD (FSN). În nici un caz PDSR.

Da, dar să nu mi se spună mie că se poate pune semnul egalității între Adrian Năstase și Emil Bobu. Să nu mi se spună mie astăzi, dincolo de toate reproșurile pe care îi le fac lui Adrian Năstase, că el are același tip de gândire. Poate că are în anumite contexte aceleași reacții, diferența este că la el aceste reacții sunt de conjunctură, pe cind la ceilalți erau structurale. Nu vreau să înțelegeți că fac apologia PDSR, dar în măsură în care se va depăși obstacolul care impiedică această comunicare între Putere și Opozitie se va putea vorbi de realizarea unui pact politic. Această falie poate fi depășită într-un singur fel: realitatea dovedește că nu se poate face astăzi în România un proces al celor vinovați de crimele săvârșite în timpul comunismului (și de alte infracțiuni săvârșite ulterior). Trebuie totuși să găsim o soluție juridică acestei probleme. Dacă nu putem face procesul, singura soluție juridică este amnistia. Amnistia poate să fie dată dinainte, printr-o lege, și nu se mai judecă. Se poate recurge însă și la grătire. Grătirea presupune judecata, iar pedeapsa care se aplică nu se mai pornește procesul penal. Sau, dacă el a pornit, incetează.

Bine, așa vei mulțumi pe actualii definitori ai Puterii. Dar ce faci cu cei care nici nu au puterea, nici nu au reparația morală, nu au nici putere economică? O asemenea inițiativă Juridică este cu totul în favoarea actualei Puteri și cu totul în defavoarea susținătorilor Opozitiei.

Evident că această amnistie nu poate fi dată decât cu acordul tuturor forțelor politice. Iar în negocierea acestui pact politic am în vedere, pe lângă interesele naționale, și acele reparații cuvenite celor care au suferit. Dar politica este arta posibilului, între un lucru imposibil și un lucru posibil trebuie să alegi lucrurile posibile, chiar dacă ele sunt în acel moment (dintr-o perspectivă absolută) imorale.

Ce este nou în PL-93?

PL-93 a hotărît în ultima ședință de Comitet director să formeze un grup de negocieri (care are de fapt o misiune de informare). El se va întâlni cu partidele din Opozitie și chiar cu unele partide care susțin actualul guvern (în primul rând PDSR). Rostul acestui grup de negocieri este să ofere conducerii PL-93 o analiză politică, pe baza căreia vom stabili niște variante de alianță pe care le vom supune primului Consiliu național, în luna ianuarie. PL-93, ca o parte, are două obiective: să-și mărească sau cel puțin să-și păstreze actuala reprezentare parlamentară și să accedă la guvernare. Primul obiectiv este imediat. Al doilea obiectiv este subsidiar, deși, în cadrul unei reformulari a unei majorități parlamentare, nu excludem posibilitatea de a accede la guvernare.

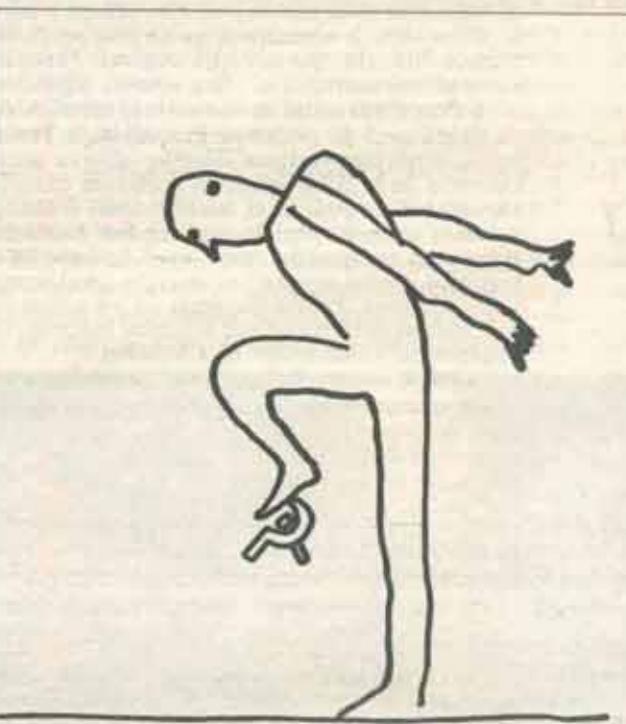
Aceasta presupune o ieșire sau o îndepărțare de CDR?

CDR are o carentă structurală: ea este o alianță în care sunt unite instituții ale societății civile și instituții ale societății politice. Nu se pune problema destrămării sau ruperii CDR – ca liant între societatea civilă și societatea politică, ea rămîne actuală. Numai că, în cadrul CDR, în momentul în care ea a fost gîndită, nu s-a delimitat mecanismul de decizie politică de mecanismul deciziilor care privesc societatea civilă și din cauza asta există această disfuncționalitate. După formarea CDR s-a produs o evoluție în PD. Nu poate fi ignorat acest partid ca forță de opozitie, dar ar fi o greșală fundamentală transformarea lui într-un centru al Opozitiei. Cred că PD cauță niște aliați firești: PAC, PNL, PD și PL ocupă pe eșicierul politic locuri vecine din punct de vedere ideologic. Puță unele lîngă altele, aceste partide formează un bloc ideologic omogen.

Atunci de ce PL-93 n-a intrat în pactul PAC-PD-PNL?

Dva. aveți în vedere declarația semnată săptămâna trecută între PAC, PNL și PD, dar aceea este o declarație de intenții și, în măsură în care se va ajunge la o asemenea alianță, PL-93 nu este exclus din ea. Noi nu ne pronunțăm pînă cînd acest grup de negocieri nu-și va sfîrși misiunea. Si prima întîlnire dorim să o avem cu PNTCD.

Cu care nu sunteți chiar apropiati ca structură.

Liga Studenților propune un proiect de lege privind pedepsirea vinovaților din decembrie 1989

Inițiativa Proiectului de lege privind urgentarea urmăririi penale și a judecării pentru faptele de reprimare a participanților la demonstrații din decembrie 1989 aparține Ligii Studenților din Universitatea București, proiectul fiind realizat de Lucian Mihai (jurist, membru al Asociației "21 Decembrie", fondator al Ligii Studenților). Acest proiect răspunde nevoieii aflării adevărului despre faptele care au dus la moartea a 1.300 de oameni, fapte care continuă să fie tratate sub tăcere de Puterea actuală. Proiectul nu modifică dispozițiile legale în vigoare în 1989, ci creează doar un cadru pentru aplicarea lor. "Nu va fi o lege îndreptată împotriva judecătorilor și procurorilor, ci o lege care va oferi acestora sprijinul necesar pentru aplicarea legii", a spus dl. Lucian Mihai în cadrul unei conferințe de presă (marți 7 decembrie a.c.). Liga Studenților își propune să strângă cele 250.000 semnături necesare (conform articolului 73 din Constituție) pentru inițierea proiectului de lege, fiind sprijinită în această acțiune de Cartelul ALFA, BNS, Sindicatul liber din Televiziune, Sindicatul Alma Mater, Asociația Foștilor Deținuți Politici și CDR.

Proiectul prevede soluționarea cu prioritate a sesizărilor privind reprimarea demonstraților din decembrie 1989; urmărirea penală nu va fi lăsată pe seama organelor de poliție. Întrucât acestea au participat la reprimare, ci va fi realizată exclusiv de către procuror. În termen de 15 zile de la publicarea legii, procurorul general va prezenta Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989 un raport cu numărul de cazuri aflate în curs de urmărire penală și cu numărul sesizărilor înregistrate la parchete și organele de poliție. Dacă o sesizare nu este soluționată în termen de 6 luni, ea va fi trimisă procurorului general, care poate prelungi termenul la 9 luni. Sesizările nesoluționate după 9 luni vor fi prezentate Comisiei parlamentare, cu precizarea cauzelor care au determinat nesoluționarea. Comisia parlamentară poate propune Comisiei de disciplină a Ministerului Public înălțarea din magistratură a procurorului care a găsit vinovat de intîrziere. De asemenea, Comisia parlamentară poate propune Consiliului Superior al Magistraturii înălțarea din magistratură a procurorului general, dacă este cazul. În maximum o lună de la apariția legii, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne, SRI și Serviciul de Informații Externe sunt obligate să pună la dispoziția procurorului general toate datele pe care le detin, inclusiv cele secrete, procurorul general având la rîndul său obligația să păstreze secretul. Timp de doi ani de la publicarea legii, Comisia parlamentară va prezenta la fiecare 3 luni, în fața Camerelor reunite, situația cercetărilor.

OANA ARMEANU

MARTI 30 NOIEMBRIE

● Ambasadorii Ungariei și Ucrainei protestează

În timpul discursului rostit la sedința solemnă a Parlamentului de un reprezentant al Frontului Popular Creștin Democrat din Republica Moldova, acesta a afirmat că spațiul românătăi este "de la Nistru pînă la Tisa". Sala a scandat: "Basarabia". Pe acest fond, ambasadorii Ucrainei și Ungariei la București au părăsit sala de ședințe fără a mai reveni.

● Parlamentul a omagiat Ziua Unirii

Sedința solemnă a Parlamentului României, prin care s-a omagiat Ziua Națională, s-a încheiat după patru ore de discursuri. (vezi p. 7)

● Înființare Iliescu-oameni de afaceri români

"Dacă anul 1993 a însemnat pentru România anul relansării politice, prin intrarea în Consiliul European și obținerea clauzelor, anul 1994 va fi anul relansării economice, vizând în primul rînd privatizarea", a declarat președintele Iliescu la o întîlnire cu participanții la Forumul oamenilor de afaceri români și originari din România.

● PL-'93 - pentru legături cu Opoziția

În cadrul conferinței de presă a PL-'93 s-a comunicat constituirea unui grup de convorbire cu celelalte forțe politice ale Opoziției. Hotărîrea a fost motivată de lipsa legăturilor directe, periodice. "Adesea, aflăm din presă despre acțiunile colegilor din Opoziție", a declarat președintele PL-'93, Horia Rusu. Totodată, liderii PL-'93 și-au manifestat certitudinea că partidul lor va fi primit în curînd în Internaționala Liberală.

MIERCI 1 DECEMBRIE

● Parlamentari ai Opoziției agresați

La Alba Iulia, parlamentari ai Opoziției care participau ca simpli cetățeni la manifestările prilejuite de aniversarea Marii Uniri au fost agresați nejustificat de forțele de ordine. Deși s-au legitimat, reprezentanții ai PAC, PD (FSN), PL-'93 nu au fost lăsați să treacă prin zona păzită de forțe de securitate, fiind bruscați.

● Mitingul Convenției Democratis

Partidele din Convenția Democratică au sărbătorit Marele Unire și Ziua Națională a României printr-un miting organizat în Piața Revoluției la care au participat peste 30.000 de oameni. Timp de aproape două ore, reprezentanții ai partidelor de Opoziție, ai organizațiilor civice și de revoluționari, alături de reprezentanții ai grupărilor sindicale PROPACT și ALFA au relevat în discursurile lor pe adevărății realizatori ai Marii Uniri și au acuzat actuala Putere de orgoliu ne-

Perjo

justificat și incapacitate politică. S-au scandat lozinci antigovernamentale, antiprezidențiale și promonarhistice. După terminarea mitingului, cîteva sute de demonstranți au blocat pentru scurtă vreme carosabilul din zona Pieței Universității.

● Spania aprobă Acordul România-CE

Senatul spaniol a aprobat ratificarea Acordului european de asociere a României la Comunitățile Europene, semnat la Bruxelles la 1 februarie 1993. Spania devine a doua țară membră a Uniunii Europene care ratifică Acordul european de asociere.

● Teodor Meleşcanu pledează pentru NATO

La reunirea ministrilor de Externe din statele Consiliului de Cooperare Nord-Atlantic (COCONA), ce se desfășoară la Bruxelles, dl. Teodor Meleşcanu a declarat că România este foarte interesată de partenariatul pentru pace, "cu condiția ca el să fie un pas înainte în procesul ce se va încheia cu includerea noastră în structurile NATO".

JOI 2 DECEMBRIE

● PL-'93 - membru al Internaționalei Liberale

În cadrul conferinței de presă a PL-'93 s-a arătat că acest partid a fost recunoscut la Conferința Mondială Liberală, desfășurată recent la Budapesta, ca reprezentant de drept al mișcării liberale din România.

S-a mai menționat că d-na Smaranda Enache a fost nominalizată pentru Premiul pentru Pace acordat de Internaționala Liberală, pierzind la o diferență de cîteva voturi.

● Prețul gigacaloriei rămîne subvențional

Deși prețul gigacaloriei a crescut de la 9.000 la 10.688 lei, el nu reflectă adeverăta valoare care ar trebui plătită. În același timp, agentii economici plătesc 17.000 lei pentru o gigacalorie. Deși Guvernul a afirmat că au fost reduse total subvențiile, prețul gigacaloriei rămîne cu 6.312 lei mai mic față de cel real.

● PDSR se interesează de TVR

"DL. Everac habar nu are să conducă Televiziunea. Ori se statuează prin Legea Televiziunii o instituție echidistantă, ori Televiziunea actuală este dată definitiv Opoziției și se înființează o altă mai obiectivă", a declarat Ion Minzatu, vicepreședinte al PDSR, în conferință de presă a partidului. Totodată, și Adrian Năstase și-a manifestat nemulțumirea față de modul cum TVR a prezentat desfășurarea sărbătorilor de la Alba Iulia.

● Opoziția caută formule de unitate

Reprezentanții PAC, PD (FSN) și PNL s-au întîlnit pentru a lua în discuție lărgirea Alianței Democrat-Liberale prin cooptarea PL-'93. Cu această ocazie s-a reiterat ideea constituirei unei alianțe puternice de centru care să reprezinte o alternativă viabilă la actuala Putere.

VINERI 3 DECEMBRIE

● PD (FSN) îi răspunde lui Adrian Năstase

Într-un comunicat al PD (FSN) se arată că incidentul de la Alba Iulia constituie "un efect al statului politișesc pe care o Putere disperată, incapabilă să dăruiască de 1 Decembrie altceva decât săracie, frig, foame și somaj se străduiește să-l impună". Totodată, Partidul Democrat critică atitudinea d-lui Adrian Năstase în privința incidentului de la Alba Iulia: "Este regretabil că dl. Adrian Năstase face apologia violenței, ceea ce n-a făcut decât partidele fasciste".

● Radu Cămpăeanu în grevă politică

Invocînd recenta Declarație comună semnată de conducerea PNL împreună cu PD (FSN) și PAC, vicepreședintele PNL, Radu Cămpăeanu, a redactat o scrisoare de protest către președintele Mircea Ionescu-Quintus, căruia îi reproșează că această alianță este supusă presiunilor externe. Faptul că în dimineață semnărîu Declarației dl. Quintus a fost vizitat de ambasadorul Israelului, că dl. Dan Lazărescu este francmason și Petre Roman de origine etnică evreiască probează existența unei conspirații rudeomasonice. În consecință, amintind și de alunecarea spre stînga a partidului, dl. Cămpăeanu a anunțat că nu va mai participa la ședințele Biroului permanent central, "urmînd să-si exercite prerogativele în afara acestui organism".

● Președintia acuză un "scenariu al animozităților"

Purtătorul de cuvînt al Președinției, Traian Chebeleu, a afirmat că lipsa liderilor citorva partide din Opoziție de la Alba Iulia nu a afectat caracterul de sărbătoare națională al manifestării. Totodată, s-a apreciat că incidentul în care au fost implicați cîțiva politicieni ai Opoziției, precum și înfrîzerea plecării trenului oficial crează premisele unui scenariu al animozităților. Fostul Suveran nu va primi viză nici de Crăciun dacă nu se vor schimba inscrișurile de pe pașaporte, a mai arătat dl. Chebeleu.

● PSDR este sceptic în privința moțiunii

În opinia PSDR, introducerea unei moțiuni de cenzură de către Opoziție nu se petrece într-un moment extrem de favorabil. "Pînă acum, la nivelul populației, moțiunile nu au fost receptate cum trebuie. A depune una acum, doar de dragul de a o depune, nu ar avea rost", a apreciat Constantin Avramescu, vicepreședintele al PSDR. El a mai arătat că șansele moțiunii depend de mitingurile sindicale.

● Asistență economică pentru Republica Moldova

Guvernul României a răspuns unei solicitări a Republicii Moldova cu privire la schimbarea destinației sumei de 245 milioane lei, ce va fi alocată pentru achiziționarea de medicamente de uz veterinar, instalații sanitare etc. Totodată, România va acorda Moldovei un credit de 20 miliarde lei pentru finanțarea livrărilor de combustibili, uleiuri minerale și alte produse cu caracter de urgentă.

● Premierul accentuează ideea privatizării

În cadrul conveorbiilor dintre Guvern și Fondul Internațional desfășurate la Palatul Victoria, premierul Văcăroiu a arătat că în 1994 Executivul va pune accent pe dinamizarea restrukturării și privatizării. În opinia primului-ministru, acest obiectiv se va putea realiza printr-o formulă care să permită ca în primele 5-6 luni să fie privatizate cele mai profitabile 2.500 de societăți comerciale cu capital de stat.

DUMINICĂ 5 DECEMBRIE

● Comunicat UNOLD

Biroul permanent al UNOLD (Uniunea Națională a Organizațiilor Luptătorilor din Decembrie) a avut o întîlnire cu Asociația Luptătorilor în Revoluția din Decembrie, cu Asociația "21 Decembrie", întîlnire la care s-a discutat posibilitatea stabilișterii unor contacte cu forțe politice și sociale "responsabil angajate", respectiv PSDR, CDR, PD, PUNR, și, de asemenea, cu marile confederații sindicale.

pe scurt

LUNI 6 DECEMBRIE

● Se cere demisia ministrului de Interne

În urma incidentelor de la 1 Decembrie de la Alba Iulia, cînd au fost agresați mai mulți parlamentari ai Opoziției, senatorul Emil Negruțiu (PAC) a sesizat Comisia pentru apărare și ordine publică a Senatului, cerind totodată și demisia imediata a ministrului de Interne, generalul George Ioan Dănescu.

● Directorul executiv al FMI - primit la Președinție

Directorul executiv al FMI, Godard Posthumus, a fost primit la președințele Ion Iliescu, căruia i-a transmis un mesaj din partea directorului general al Fondsului Monetar. S-a discutat despre viitoarele colaborări între organismul financiar și România, dl. Posthumus subliniind necesitatea accelerării procesului de reformă.

Perjo

● Anchetarea d-lui Octav Cozmincă

Peste 100 de deputați din Opoziție au semnat o cérere prin care solicită Biroului permanent al Camerei Deputaților înființarea unei comisii de anchetă a Departamentului pentru administrația publică locală, condus de Octav Cozmincă. Acest departament guvernamental e acuzat că a încălcăt legea și Constituția, pentru că nu a înaintat pînă acum un proiect al Legii bugetelor locale, nu a eliberat cărțile de alegător și nu a răspuns mai multor interpelări parlamentare.

● PNTCD amînă depunerile moțiunilor de cenzură

Liderii partidelor din Opoziție s-au întîlnit luni la sediul Camerei Deputaților pentru a stabili textul final al moțiunii de cenzură împotriva guvernului Văcăroiu și asupra momentului cînd ea va fi depusă la Biroul permanent. Reprezentanții PD și cei ai PL-'93 au prezentat fiecare o variantă de text, ultimul întrunind aprobarea majorității participanților. Sosit cu întîzirea, dl. Ion Diaconescu, care a avut mandat complet din partea d-lui Cornel Coposu, a solicitat amînarea depunerii moțiunii cu cel puțin o zi și elaborarea unui nou text, axat numai pe probleme economice. Aceasta a și fost elaborat luni seara de către d-nii Dinu Patriciu, Petre Roman și Ion Diaconescu. Conform declarațiilor făcute luni, moțiunea trebuia depusă în cursul zilei de marți, după întîlnirea Convenției și după ce textul, în forma sa finală, a fost prezentat d-lui Emil Constantinescu și tuturor formațiunilor din Convenție. Cu toate acestea, marți dimineață, PNTCD nu era decis încă asupra momentului exact a depunerii moțiunii. Dl. Ion Diaconescu ne-a declarat că se lucrează în paralel la elaborarea unui program de criză în eventualitatea participării la guvernare.

● PSM a inițiat o moțiune împotriva guvernului Văcăroiu

Comitetul Executiv al PSM a decis inițierea unei moțiuni simple împotriva guvernului Văcăroiu. Moțiunea a fost semnată de peste 30 de senatori de la PUNR, PRM, PDAR și, bineîntele, PSM. În moțiune se cere ca în termen de două săptămîni să prezinte Parlamentului un program anticriză. Guvernul este acuzat în principal pentru faptul că nu a asigurat o protecție socială reală.

● Greva generală a studenților ieșeni

La Iași s-a declanșat greva generală a Ligii studenților din Centrul universitar, care reunește toate sindicatele studenților din acest oraș. Ei au prezentat un memoriu în zece puncte. Principalele revendicări ale studenților: anularea HG nr. 283/1993 privind introducerea a trei examine suplimentare la absolvire, recunoașterea și garantarea autonomiei universitare și dreptul de veto al studenților în comisiile profesionale și în senat, fixarea cifrei de școlarizare în limitele locurilor disponibile pentru cazarea în cămine, reduceri de minimum 50% la transportul în comun, urgentarea adoptării Legii invățămîntului. Greva se va desfășura prin neparticiparea studenților la cursuri și va continua pînă cînd toate revendicările lor vor fi rezolvate.

● În legătură cu incidentele de la Alba Iulia

Dl. Adrian Severin a cerut în Camera Deputaților organizarea unei dezbateri în plen joi dimineață. Desi mai mulți deputați din coalitia guvernamentală s-a declarat de acord cu această dezbatere, discursurile reprezentanților Opoziției au fost continuu intrerupte de vociferările și insultele celor aflați în partea stîngă a sălii. Ioan Mureșan (PRM) a arătat că este necesară discutarea scandalului de la Alba Iulia "pentru ca toată lumea să cunoască atitudinea huliganică a unor parlamentari ai Opoziției". În final, după discuții aprinse, s-a hotărît prin vot ca dezbaterea să aibă loc joi, dar nu dimineață cum ceruse Opoziția, ci seara, după încheierea ședinței Camerei. Tot luni, dl. Radu Berceanu a cerut destituirea ministrului de Interne, George Ioan Dănescu, responsabil cu asigurarea măsurilor de ordine publică.

Pagină realizată de

RALUCA STROE-BRUMARIU
și MARIAN CHIRIAC

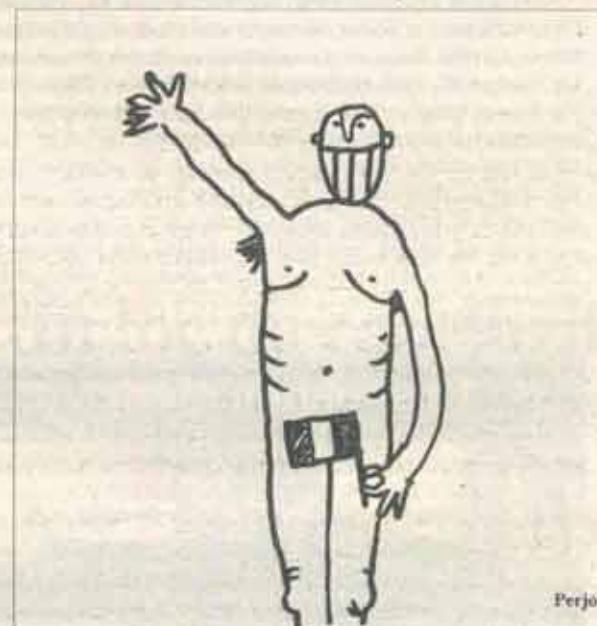

TIA ȘERBĂNESCU

Examen de sfîrșit de an

Luna decembrie, care, de patru ani încoace, concentrează toate nemulțumirile într-un ultim efort revendicativ anual – datorat în primul rînd aniversării Revoluției din Decembrie –, constituie, într-un anume fel, un examen politico-social general. Puterea știe că dacă scapă "onorabil" de emoțiile provocate de întrebările pentru care nu are răspuns și care revin automat în decembrie ciștigă un nou răgaz pentru consolidare, iar Opoziția – inclusiv aici toate categoriile nemulțumite, începînd cu masele răzbite de subnivelul de trai, sindicatele căror li se pune căluș la revendicări, revoluționarii, al căror număr se impună (ca din "întâmplare") an de an, printre ultimele victime numărindu-se Călin Nemeș și, chiar în aceste zile, Ion Monoran din Timișoara, organizațiile civile și, bineînțeles, partidele politice – simte că dacă ratează o schimbare în această lună, "pierde" moral un an întreg. În consecință, și Puterea și Opoziția se pregătesc pentru această lună decisivă revăzîndu-și argumentele și încercînd, fiecare din ele, să reziste presiunilor la care sunt supuse. Nu e greu de observat că, pentru a scăpa de complexul lunii decembrie, Puterea a forțat o imagine împăcată cu țara, mulțumită și încrezătoare. De o lună de zile, guvernul Văcăroiu își prezintă un aer "sănătos" care vrea să desfășoară orice reproș și face mare ca de realizările sale prezente și, mai ales, viitoare. Sărbătoarea de la Alba Iulia se dorează un "pupat Piată Independent" care să scutească de contestații pe planul politic. "Asimilarea" confederațiilor sindicale CNSLR-Frăția, în negocieri guvernamentale mai degrabă complice decît complexe, viza anihilarea mișcărilor sindicale prin înjumătătire. Suita de festivități pe cele mai diferite preteze era menită să imblânzească atmosfera generală și să calmeze toate organizațiile apte de surprize. Dialoguri de ultimă oră și concesiile tradiționale (căldură, un procent nou la indexare, menținerea dolarului pe loc de sărbători) intrau și ele în strategia preventivă. Cu toate acestea precauții, decembrie a început prost pentru Putere. A fost intîi sărbătoarea de la Alba Iulia, care a rămas o sărbătoare de partid, umbră fatală de o gravă încălcare a drepturilor fundamentale ale omului și de declarația penibilă a dlui Adrian Năstase. Cu toate că au mimat în permanență succesul sărbătorii, organizatorii au simțit din plin că a fost vorba de un eșec. Degeaba a înșirat de Chebeleu forțele participante, considerate atât de "lărgi" încât să sugereze reprezentativitatea; tribuna oficială să stea să marturie doar a "unității de partid" și a oportunitismului. Felul în care se chinuia graficianul Eugen Mihăiescu să nu iasă din ecranul televizorului sugera o emoție de altă natură decît istorică, iar prezența faptului judecătorie primării anilor '70-'80, Petru Popescu, nu era suficientă ca să asigure unirea diasporii cu partidul-mamă. Degeaba s-a supărât dl. Năstase pe Televiziune, acuzînd-o că și "din ce în ce mai mult sub influența Opoziției" și a prezentat "deformat" sărbătoarea. Televiziunea n-a făcut decât să prezinte – și în direct și în reluare – ce a fost. Ce era să facă? S-o declare monument istoric? Hotărât lucru, dl. Năstase e în formă din ce în ce mai proastă dacă a ajuns să spargă oglinda, enervat de ce se vede în ea. Faptul că dl. Mănzatu i-a sărit în ajutor amintind de sărbătoarea de la Cluj, unde s-a inaugurat statuia lui Avram Iancu, și considerînd că și această minunată sărbătoare a ieșit prost în poza de la TV, nu e prea de mirare. Dl. Mănzatu s-a tot cotit de colo-cole, și după Revoluție, ca și înainte de ea, încercînd să prindă curentul

cel bun. Ca de obicei, l-a găsit la poalele Puterii, așa încît să simtă brusc cu obiectivitatea și fisonata de faptul că dl. Emil Constantinescu a rostit un mesaj mai lung decît panglica festivă a d-lui Funar. Acest intelectual de apă nici măcar n-a sesizat că singurul serviciu pe care TV îl poate face d-lui Funar e să-i "prescurzeze" prezenta pe ecran spre a-l feri de gafele care i-au adus o celebritate demnă de spitalul de boli nervoase. Ce-ar fi vrut oare d-nii Năstase, Mănzatu și Solcanu? Ca dl. Emil Constantinescu să apară pe ecran, să spună cuvintul "mesaj" și să dispară? În fine, alt element de contrarie este declarația ministrului de Interne și a Serviciului de Pază și Protocol față de incidentele de la Alba Iulia. În care parlamentari PD (FSN), PAC și PL '93 au fost imbrănciți de forțele de ordine. Adăugînd la acest tratament – care incalcă imunitatea parlamentară – și ciudata apariție în trenul oficial a unui comandos format din susținători ai Partidului România Mare care a apucat

Perjo

să agreszeze un grup de parlamentari înainte de a fi evacuat, PD (FSN), care se consideră principalul vizat de aceste obstrucții, a pretins explicării de la ministrul G.I. Dănescu, numai că "explicațiile" cuprinse în comunicatul semnat de ministrul de Interne și de SPP neagă cu desăvîrșire declaratiile parlamentarilor, prezintînd o versiune atât de idiță încât exagerarea devine ridicolă. Fraza în care este evocată comportarea "condescendentă, preventivă și conciliantă" a forțelor de ordine pune rapid sub semnul îndoelii întreg comunicatul, intrucât orice muritor de rînd știe cum stau cu condescendență forțele noastre de ordine cind e vorba să execute un ordin de evacuare în zonei de securitate din jurul președintelui Iliescu. În ce privește SPP, acesta n-a lămurit nici pînă acum cazul asasinărilor căror le-au căzut victime Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu. Dar cum arată, în definitiv, imaginea de care dl. Iliescu s-a arătat foarte mulțumit cu ocazia "festivității milionarilor", spulberînd astfel toate supozitîile în legătură cu "remanierea" sau înlocuirea acestuia?

• Declarația d-lui Radu Berceanu (vicepreședinte al Camerei Deputaților)

"Organizarea manifestării de la Alba Iulia a fost absolut polițienească, după aprecierea mea, acolo au fost aduși cam 10-12 mii de jandarmi, USPP-isti, polițiști, militari. Accesul la Tedeum a fost permis numai invitaților cu autorizație specială, cetățenii de rînd neavînd acces. Pentru a ajunge în fața tribunei oficiale am traversat cele 7-8 coridoare de polițiști și jandarmi care separau mulțimea de tribuna oficială. La 20 minute după plecarea oficialităților am încercat să pătrăsim piață și să ne îndrepîndem spre sediul PD, dar am fost împiedicat de trupele de ordine care ne-au spus: "Ieșiți pe-acolo pe unde ați intrat". Atunci am încercat să ieşim prin dreapta tribunei oficiale, dar trupele așezate acolo ne-au împiedicat, bruscindu-ne, să trecem. Arătînd că și noi suntem oficiai, ni s-a răspuns: "Dacă erați oficiai, trebuia să stați în tribuna oficială" și am fost din nou împins. Mai mult, doamna Maria Filipescu, președinta filialei PD Mureș, a fost chiar lovită în abdomen. Faptul este deosebit de grav și el afectează în mod direct Parlamentul și democrația din România."

• Declarația d-lui Emil Negruțiu (senator PAC, chestor al Senatului):

"Împreună cu alți reprezentanți ai PAC din județ, cu dl. Andrei Potcovă, senator PL '93, și cu un fost parlamentar FDSN, Constantin Cioacă, ne-am așezat în dreapta tribunei oficiale, inconjurînd de trupele de jandarmi care păzeau oficialitatele. Grupul PD (FSN) nu era alături de noi. După ce s-a încheiat festivitatea și președintele împreună cu ceilalți oficiali au plecat, noi am vrut să ieşim din cordon pe același drum pe care venisem. Jandarmii ne-au spus că nu se poate să trecem pe-acolo. Am scos legitimațile de parlamentari, crezînd că astfel se vor rezolva lucrurile, dar ei au continuat să spună că nu avem cum să trecem pe acolo, deoarece au primit ordin ca nimenei să nu treacă pe-acolo și ne-au întrebat de ce nu am stat în tribuna oficială dacă suntem parlamentari și au început să ne împingă. În același timp s-a petrecut busculada cu parlamentarii PD. Am încercat apoi să ieşim prin stînga tribunei și din nou nu ne-au lăsat. Ne-au împins, ne-au tras de haine, cu alte cuvinte ne-au bruscat fără să-i intereseze legitimațile noastre și i-am întrebat: "Pe cine apărăți, domnilor, pe dl. Iliescu sau poporul?". Ca să putem trece am fortat cordonul, în timp ce ei ne strigau: "Pe aici nu treceți, de ce nu ați stat în tribună?". În sfîrșit, am reușit să pătrundem prin cordon, ne-am întinut cu cei de la FSN, care ne-au povestit ce-au pățit. Vreau să menționez că în adunare nici 10% nu erau cetățeni ai orașului Alba Iulia, iar în tribună era plin de foști secretari PCR din județ."

Grupaj realizat de
RALUCA STROE-BRUMARIU

Cum arată Puterea, în ansamblu ei atât de bine organizat? Sînt adevărate autoportretele înduioase pe care mai marii nației și le fac la TV și în presă? Înălță, revista "22" a reprodus în numărul trecut un interviu acordat de președintele Iliescu unei publicații franceze în această toamnă. Dl. Iliescu afirmă acolo că România este singura țară din Est unde vechea Securitate a fost desființată cu desăvîrșire și înlocuită cu SRI, clădit pe baze noi, unde nu mai lucrează nici un fost angajat al fostei instituții. Numai că, în aceeași săptămînă trecută, "Academia Catavencu" publică o anchetă foarte documentată (și nedezmințită pînă acum) din care reiese că înșași directorul SRI, dl. Virgil Măgureanu, a activat – mult mai intens decît reieșea din dosarul publicat în presă – în "desființata" instituție. Astfel, în 1985, domnia sa era ofiter în cadrul Unității de emigrăție a DIE și implicat direct în acțiunile codificate în dosarul "Corbij" care a fost citat în luniile de după Revoluție și au dus la demisia generalului Nicolae Militaru. Dacă am lăsat în considerare numai acest singur (dar nu și nici pe departe singurul) exemplu și afirmația internațională a președintelui rămîne fără acoperire, acuzînd, o dată în plus, lipsa de onestitate. Dar Guvernul?

Dl. Dănescu, acuzat de corupție și scăpat cu greu de comisia Vomica, este la ora actuală acuzat de diversi generali că a practicat metode neoneste pentru a-și anihila concurență. Dl. Mincu, ministru cu patru salarii, toute de la bugetul de austerioritate, este acuzat de afirmații publice false și de deteriorarea completă a sectorului de sănătate. D-nii Hrebenciuc, Paul Teodoru și dl. Văcăroiu însuși nu au izbutit să convingă; primul – usurpa returnările de fonduri, ceilalți – asupra afacerii "Petromin". Dl. Ninosu are pe constiunță cazul Turianu, dar și funcționarea defectuoasă a întregii Justiții. Dl. Oancea e citat în diferite afaceri necurate întreprinse – cu acordul său – de diversi secerari de stat ai ministerului care să au căpătat pe seamă statul. Dl. Mironov e un fost colaborator al Securității. Dl. Major nu a făcut nimic pentru învățămîntul românesc în afară de faptul că girează încălcarea legilor, admitînd ca profesori și învățători să se transforme în contabili pentru efectuarea platîilor alocate copiilor.

În pofta unor asemenea evidențe, Guvernul și partidul se consideră binefăcătoare ale nației și au aerul că aceia care le contestă nu pot fi decât niște atei ai noțiunii de patriotism, niște scenarii ai răului care vor cu tot dinadinsul să tulbere siesta succeselor guvernului Văcăroiu. Faptul că încep să semene tot mai mult cu propriile minciuni nu-i tulbură deloc pe aleșii și numiți patriei. A fost de-a-juns un biet zero virgulă cinci la producția industrială față de zero al anului trecut ca să înceapă să se dea cu bronz peste față în nădejdea de a ajunge statul la care să se prosterneze poporul. Foarte incințăți de sine, nici măcar nu și dau seama că dintr-o caricatură nu se poate face statuie. Încit, chiar dacă acest examen de sfîrșit de an va rămîne neconcludent, atât pentru Putere cât și pentru Opoziție, adevăratul "picat" la el este, de fapt, viitorul an, cotaț ca ultimativ pentru reformă, dar care riscă să o falsifice definitiv.

P.S. Parcă anume pentru a dezmințî imaginea catastrofală a "celor care ne conduc", Televiziunea a consacrat ultima emisiune "Venită cu noi pe programul doi" intimității acestora. Lăsînd la o parte faptul că de mult n-am mai văzut o emisiune atât de penibilă – mai penibilă ca Guvernul însuși – nu ne putem impiedica să întrebăm: pe cine interesează răzgăielile familiale ale unor oameni care nu conving nici la locul de muncă? Crede TV că aceste răsfătuiri caragioase înduiosează opinia publică înainte de grevele sindicale și studentești?

Alba Iulia între festivitate și îmbrînceli

Ceea ce a deosebit ședința solemnă de ședințele comune ale celor două Camere a fost numărul relativ mare de invitați – o delegație a Parlamentului de la Chișinău, mai redusă și ea decît se anunțase, primul-ministrul și membri ai Guvernului, ambasadori acordăți la București. În rest, cu mici excepții, demagogia și chiar derisorul au dominat luările de cuvînt ale parlamentarilor. Evocarea momentului de la 1918 a constituit pentru majoritatea parlamentarilor pretextul pentru a sugera Opoziției că mai presus de interesele politice ale fiecărui partid este reconcilierea națională sau interesul național, că mai presus de libertățile și drepturile omului este stabilitatea țării. În acest sens, d-nii Adrian Năstase, Adrian Păunescu sau C.V. Tudor au dat exemplul unor înaintași ai actualelor partide istorice. De exemplu, dl. Adrian Năstase a insistat pe ideea recunoașterii autorității statale ca bază a reconciliierii naționale, iar C.V. Tudor a vorbit despre criza de autoritate a instituțiilor statului, despre haos și alunecarea democrației spre anarhie. Dl. Marko Bîla a vorbit despre proclamația de la 1918, în care se stipula, printre altele, faptul că deplina libertate națională pentru toate naționalitățile trebuie garantată prin aceea că fiecare dintre ele "să aibă dreptul de a se judeca, instrui și administra în limba proprie, și prin indivizi din simbol lor", ceea ce nu s-a respectat. Din discursurile reprezentanților Opoziției nu au lipsit criticele la adresa Puterii actuale. Dl. Gheorghe Gorun, deputat PAC, a facut un amplu istoric al actului Unirii, după care a atras atenția că reconcilierea și consensul național nu pot fi impuse și că, pentru a se ajunge la ele, Puterea trebuie să renunțe la mentalitățile comuniste.

In numele delegației de la Chișinău a vorbit întîi dl. Victor Pușcaș, vicepreședinte Parlamentului, și a fost urmat de dl. Valentin Dolganiuc, reprezentant al Frontului Popular Creștin Democrat din Moldova. Acesta a ținut un discurs patetic care a ridicat de mai multe ori sala în picioare. "Acum, în 1993, ne aflăm mai departe de Alba Iulia decît în august 1991. Moldova se prăbușește tot mai mult în hâul imperial, independența sa fiind numai fată de România, nu și fată de Rusia", a afirmat el. Participanții au scandat indelung "Basarabia", în timp ce ambasadorii Ucrainei și Ungariei s-au ridicat din loji și au părăsit Palatul Parlamentului.

Casele naționalizate

După decembrie 1989, mulți oameni au început să-și ceară înapoi casele naționalizate. Celor ce s-au adresat administrației de stat fie nu li s-a răspuns, fie li s-a refuzat restituirea sub diverse preteze: "dispozițiile legale în vigoare nu prevăd posibilitatea restituiri" sau "întrucât de la data naționalizării au trecut peste 20 de ani, contestațiile nu mai pot fi primite" sau "deoarece părinții nu au contestat (?) naționalizarea, urmașii nu au dreptul la restituire" sau "urmașii nu pot pretinde bunuri pe care părinții nu le-au avut în patrimoniul lor la data decesului" §.a.m.d. Atunci unii au încercat să-și redobîndească proprietățile pe cale judecătorească. Mulți însă nu au bani să plătească taxa de timbru (10% din valoarea imobilului).

Istoria unor case

• Strada Piscului nr. 1, sector 4

Imobilul a aparținut parohiei Cărămidarii de Jos, cu sediu în strada Piscului nr. 3. A fost construit de parohie în anii 1928-1930. În 1964 a fost folosit de parohie pentru desfășurarea unor activități social-culturale, la parter fiind o sală pentru spectacole cu 300 locuri, iar la etaj o sală de clasă, un cabinet medical și locuințe pentru personalul bisericesc. În 1964 imobilul a fost preluat de Teatrul "Ion Vasilescu". În 1981 teatrul s-a mutat la Giurgiu și imobilul a fost atribuit întreprinderii IAMSAT Muntenia. În prezent, parohia nu a putut reîntra în posesia lui.

• Strada Dr. Lister nr. 53

Imobilul a fost construit de către Radu Niculescu în 1929 cu credit în valoare de 1.300.000 lei de la Societatea Creditului Funciar Urban din București. Împrumutul a fost făcut pentru o perioadă de 18 ani, suma respectivă fiind restituită integral în 1947. Imobilul cuprinde patru apartamente, pivniță și garaj. În 1950 a fost naționalizat pe baza Decretului 92/1950. Radu Niculescu și soția sa au devenit astfel chiriași ai statului și au fost lipsiți de veniturile provenite din închirierea casei, în valoare de 13.480 lei anual, respectiv 1.124 lei lunar. Mai mult, începând cu data de 29 septembrie 1949, lui Radu Niculescu i-a fost suspendată pensia, fără nici o explicație, el și soția sa fiind nevoiți să trăiască din vînzarea lucrurilor din casă. Toate cererile sale de repunere în drepturi n-au primit nici un răspuns. Reproducem mai jos fragmente dintr-o cerere a sa adresată Comitetului provizoriu al Capitalei în anul 1950.

"Sint un om bătrân de 69 de ani, bolnav (...). Soția mea de asemenea fiind grav bolnavă de ficat, a trebuit să suferă o operatie (...) și urmează să fie internată din nou (...). Toate acestea necesită cheltuieli și de unde să mai suport cheltuieli, cind sunt lipsit și de pensie și casa este naționalizată.

Vindem ce brumă mai avem prin casă ca să ne îngrijim sănătatea și să putem mîncă cit mai sumar (...). Astfel fiind situația, intrucât am fost un om cinsit în viață și politică n-am făcut, rog onoratul Comitet (...) să mă repună în drepturile mele". Ceea ce nu s-a întîmplat pînă la moartea lui Radu Niculescu și a soției sale.

Începînd cu anul 1990, moștenitoarea sa, Victoria Crăciunescu, a cerut în repetate rînduri primăriei municipiului București restituirea casei din strada Dr. Lister 53. Iată răspunsul primit în mai 1991: "(...) Vă facem cunoscut că dispozitivele legale în vigoare, în prezent, nu prevăd posibilitatea restituiri, către foști proprietari, a imobilelor intrate în proprietatea statului pe diferite căi. În absență unor astfel de reglementări, Primăria Municipiului București nu este competență ca, pe cale administrativă, să dispună cu privire la aceste bunuri". Rămîne, desigur, calea judecătorească, dar Victoria Crăciunescu nu are bani pentru a deschide un proces.

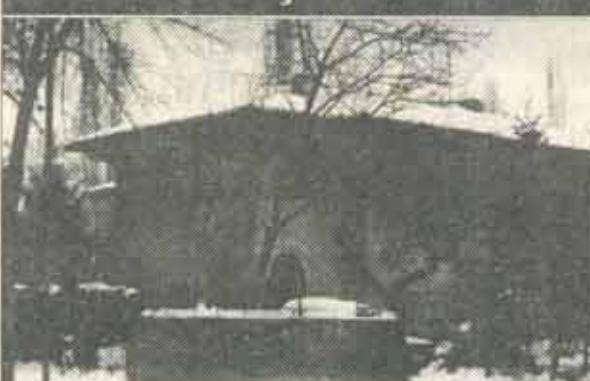
Majoritatea proceselor de restituire au primit sentințe defavorabile. Totuși, unii judecători mai curajoși au început restituirea, mai ales în Transilvania și Banat. Însă procurorul general a dat dispozitie ca toate hotărîrile de restituire să î se aducă la cunoștință și le-a atacat consecvent prin recurs extraordinar. Astfel, procesele au ajuns să fie rejudicate de către Curtea Supremă de Justiție. Hotărîrile acesteia au fost diferite, în funcție de opțiunile politice ale judecătorilor (mulți dintre ei fiind procurori) și de poziția socială a chiriașului. O mică parte și-au primit casele înapoi, dar cei mai mulți continuă să aștepte.

• Strada Crângului nr. 24, cartierul Primăverii (fostul Parc Jianu)

Imobilul a fost construit de Hodoș Gheorghe și naționalizat pe baza Decretului 92/1950. Moștenitorii lui Hodoș Gheorghe (soția și doi copii) sunt printre primii care au deschis un proces de restituire. În 28 mai 1990 au depus la Judecătoria sectorului 5 acuzația 2444, cereînd restituirea casei. Judecătoria a respins cererea lor, motivând că naționalizarea s-a facut pe baza Decretului 92/1950, care nu a fost abrogat. Atunci moștenitorii lui Hodoș s-au adresat direct Curtii Supreme de Justiție pentru aprecierea constituționalității decretului în cauză. Curtea Supremă de Justiție a refuzat soluționarea cererii sub pretextul că nu a fost corect sesizată, deoarece cetățenii nu î se pot adresa direct.

Familia Hodoș s-a adresat din nou judecătoriei sectorului 5, invocînd aplicarea abuzivă a Decretului 92/1950 în cazul lor, deoarece, conform articolului II al acestui decret, Hodoș Gheorghe facea parte din categoriile exceptate de la naționalizare (muncitori, funcționari, mici meseriași, intelectuali profesioniști, pensionari). Hodoș Gheorghe era inginer, salariat la Intreprinderea de gaz și electricitate, și își construise casă cu ajutorul unui credit pe care această societate îl dădea salariaților ei. În plus, casa era destinată exlusiv familiei sale, nu era folosită pentru închiriere. În aceste condiții, judecătoria sectorului 5 a apreciat justă cererea de restituire, pe care a aprobat-o prin sentință civilă 5069/18 decembrie 1991. Procurorul general a declarat însă recurs extraordinar și procesul a ajuns din nou la Curtea Supremă de Justiție. Deși aceasta a dispus în multe situații restituirea imobilelor, în cazul lui Hodoș a găsit o scăpare procedurală (judecătoria ar fi omis să se pronunțe asupra unui aspect și procurorul a lipsit de la sedință) și a retrimis procesul spre rejudicare, în această etapă aflindu-se și în clipă de față. Motivul unei astfel de decizii a Curții Supreme de Justiție este repartizarea acestei case, după Revoluție, lui Vasile Secăreș, președintele grupului "Un viitor pentru România", rectorul Scolii naționale de studii politice și administrative și unul dintre apropiații președintelui Iliescu.

CASE NAȚIONALIZATE

În această casă naționalizată în 1950 locuiește astăzi Vasile Secăreș

Lista cu o parte din imobilele naționalizate

NR.CRT. ADRESA

1. Str. Londra nr. 38, sector 1
2. Str. Herăstrău nr. 14, sector 1
3. Str. Heleșteului nr. 16, sector 1
4. Str. Frumoasă nr. 11 A, sector 1
5. Str. C. Sandu-Aldea nr. 101-103, sector 1
6. Str. Rabat nr. 8, sector 1
7. Str. Rimniceni nr. 24, sector 1
8. Str. Herăstrău nr. 24, sector 1
9. Str. Olga Bancic nr. 5, sector 1
10. Calea Dorobanții nr. 89, bl. 12 B; sc. D, et. 1, ap. 88, sector 1
11. Str. Dr. Zugravu nr. 31-33
12. Str. Armurierilor nr. 7
13. Str. Demosthen Atanasie nr. 45
14. Sos. Kiseleff nr. 27, sector 1
15. Str. Ion Mincu nr. 31, sector 1
16. Calea Victoriei nr. 101
17. Str. Cimpia Turzii nr. 15 A
18. Intr. Ioanid nr. 4
19. Str. Dr. Grigore Moșa nr. 2
20. Str. Malnaș nr. 2, sector 2
21. Str. Maria Rosetti nr. 31, ap. 9, sector 2
22. Str. Dr. Lister nr. 27
23. Str. Olga Bancic nr. 7, sector 3
24. Str. Olga Bancic nr. 4, sector 3
25. Str. Dr. Lister nr. 69, sector 5
26. Intr. Slobozia nr. 5 A
27. Str. Dr. Teohari nr. 4, sector 5
28. Str. Elefterie nr. 12, sector 5
29. Str. Drăghicescu nr. 8, sector 5

CHIRIAȘI

- Petre Ninosu – ministrul Justiției (zinerele lui Corneliu Mănescu), Petre Enache – fost membru CC al PCR
Cătălin Zamfir – fost ministru al Muncii (Guvernul Roman). Au mai locuit: Avram Ion – fost ministru Construcții Mașini, Nicolae Giosan – președintele Marii Adunări Naționale
Richard Winter – fost membru CC al PCR
Fam. Gafencu, adusă în casă de colonel Securitate Alexandru Popa Ilie Rădulescu – fost secretar CC al PCR,
Poliana Cristescu – fost președinte al Consiliului Național al Pionierilor, fosta soție a lui Nicu Ceaușescu
Fam. dr. Moga – fost ministru al Sănătății
Ghimingeanu – fost farmacist șef la Elias
Fam. Rudenco – fost colonel Securitate, fost ambasador Dan Oancea – fiul ministrului Oancea de la Agricultură
Fiul lui Mircea Stegaru – fost șef al vîilelor de la Snagov
Dr. Mihai Chelu – fost șef abator al CC al PCR
Fam. Stela Moghioros – fost membru CC al PCR
Victor Surdu, președintele PDAR
Eugen Pleșa, fost șef șantier la ICRAL Herăstrău, director la RECOROM, președintele Asociației chiriașilor Fam. Brainer, urmașii ilegalistului Bela Brainer
Angela Petrescu
Fam. Chitoiu – șef de gardă Elena Ceaușescu
Şerban Ion – colonel MI; Lupaș Cornel, fost secretar PCR la ICRAL Securitatea și Gospodăria de partid
Initiul Sorodocov Igor – fost ofițer anchetator Securitate.
În prezent: fiica celui de mai sus, căsătorită cu cetățeanul bulgar Kamenov de la Ambasada Bulgariei
Fam. Radu Popescu – fost membru CC al PCR
Fam. Dăscălescu, fratele fostului prim-ministru Wanda Nicolski – fost colaboratoare a Anei Pauker
Fam. Popa Ion – fost ofițer Securitate (serviciul pașapoarte) Rădulescu Eugeniu – a fost în anturajul lui Ceaușescu; detine proprietate personală în Timișoara
Moldoveanu Sever – fost colonel anchetator Securitate
Fiica colonelului de la Securitate Costache din garda lui Ceaușescu; colonelul s-a mutat în str. Ghiumila tot într-o casă naționalizată
Fam. Leu, fost colonel Securitate (la parter); familia Niculescu-Mizil (la etaj)
Fam. Topor – fost colonel Securitate, soția activist PCR, secretar organizație bază; fam. Găinușă – fost membru CC al PCR

PROPRIETARI

- Mioara și Constantin Tomescu – fost inginer ISPE; casă primită ca dotă Moraru Nicolae – deținut politic; Moraru Floarea

- Mirica Ștefania
Dumitru Ecaterina
Familia Dabija

- Dr. Dumitrescu Felicia Valeria
Trofin – inginer
Maria Ionescu; casă construită cu credit

- Mihaela Safencu – ingineră; casă construită cu credit

- Constantin Cumpăceanu – pensionar; casă construită cu credit
A. Ionescu, A. Grigoriu – pensionari

Sbircea

- Dragomir Urloiu – inginer
Fam. Economu Cireșica – pensionară
Contescu Virgil Gh.
ing. Crețu Gh. și Elena
Cherescu Viorica

- Dan Ciucea – pensionar
Luca, salariat; casă construită cu credit

Maria Făinaru

- Vasiliu Șerban – inginer;
Niculescu Ioana
Drăgușanu Julian
Ing. Negoiescu

— o problemă politică?

Opinia aliaților Puterii

După ce am văzut care sunt propunerile legislative ale Guvernului și ale unor partide din Opoziție, am cerut și opinia unor reprezentanți ai partidelor din coaliția guvernamentală, referitor la problema caselor naționalizate. Deoarece opțiunea PDSR este oglindită în proiectul guvernamental, am apelat la d-nii Dan Cristian Popovici, liderul parlamentar PRM din Camera Deputaților, și Ioan Gavra, vicepreședinte PUNR. Vă prezentăm declarațiile celor doi deputați:

Ioan Gavra (vicepreședinte PUNR)

"Noi încercăm să păstrăm linia de mijloc între varianta tărâniștilor și cea a Guvernului. Extrema tărâniștă propune restituirea tuturor caselor, ceea ce nu se poate. Mai mult, în nici o țară din Europa de Est nu s-a făcut așa ceva și ar fi o greșală. Noi trebuie să luăm în calcul proporția celor ce au dreptul la fostă lor proprietate și cea a chiriașilor. Pe de altă parte, nu putem fi de acord nici cu extrema guvernamentală, care nu vrea să dea nimic înapoi. Noi mergem pe ideea despăgubirii pină la o anumită limită. Se calculează valoarea imobilului pentru care optează fostul proprietar și pentru care va primi o anumită sumă. Pe de altă parte, proprietarii să reîntre în drepturi, dar asta pentru cei care locuiesc în casele lor cu chirie. Putem merge și pe ideea să se restituie fiecăruia un imobil, iar în cazul în care imobilul are mai multe apartamente să li se restituie un apartament din clădire. Fiecare să aibă dreptul să-și ia o casă în-

poi gratuit. Dacă a avut mai multe locuințe, să li se ofere despăgubiri. A scoate chiriașii în stradă, varianta tărâniștilor, este o absurditate, pentru că să li se impună proprietarilor prin lege ce chirie să ceară este anticonstituțional. Neputindu-se stabili prin lege aceste chirii, ele fiind hotărite de proprietar, asta echivalează cu scoaterea în stradă a chiriașilor care nu vor putea plăti chirii cerute de proprietar. De aceea, trebuie să găsim acum o soluție de mijloc."

Dan Cristian Popovici (PRM)

"Ideeasupusă de către Biroul director al partidului atenției publice a fost că – fiind o problemă deosebită importanță socială, care afecteză atât dreptul constitutional de proprietate al unor cetățeni cît și dreptul real de a și asigura protecția socială normală altor persoane, fără să luăm în calcul numărul acestor persoane – soluționarea nu poate fi oferită decât de întreaga populație a țării, indiferent de soluția adoptată. În din acest punct de vedere s-a lansat ideea că ar fi bine dacă s-ar răspunde printr-un referendum la o astfel de întrebare. Mai exact, întrebarea ar consta în ce modalitate să asigurăm respectarea dreptului de proprietate, dar să asigurăm în același timp un acoperis deasupra capului celorlalte familii și în ce condiții. Cred că problema este mult mai delicată, însă, pină în momentul în care nu vom fi, cel puțin Parlamentul României, în posesia unui inventar complet al cauzelor pentru care au fost trecute aceste locuințe în proprietatea statului, cu liste nominale ale proprietarilor lor, pină atunci nu vom putea găsi soluții la aceas-

tă problemă. Un al doilea aspect îl reprezintă doleanța unor cetățeni ale căror locuințe au fost demolate sau expropriate și pentru care ei au primit o despăgușire simbolică. Ce facem, rămînem la aceste despăgușiri, sau le reevaluăm înțind cont de faptul că ele au fost acordate de ochii lumii? De aceea, noi susținem ideea unei documentări temeinice înainte de a se lua orice hotărrire în acest sens."

RALUCA STROE-BRUMARIU

Case naționalizate

La numărul 4 pe strada G-ral. nr. dr. Butoianu, locuiește CV Tudor, președinte PRM

Case naționalizate

La numărul 45 de pe strada Demosthen Atanasie, locuiește astăzi Victor Surdu, președinte PDAR

În loc de concluzii

ADRIAN VASILIU (avocat, membru în Consiliul de conducere al Centrului pentru drepturile omului din cadrul APADOR-CH, s-a ocupat de numeroase procese de restituire a caselor naționalizate)

• Decretul 92/1950 prin care s-au naționalizat cele mai multe case nu este conform Constituției în vigoare la data respectivă (Constituția din 1948), pentru că articolele 8 și 10 din această Constituție garantau proprietatea personală și mai ales pe cea obținută prin muncă și economisire. Curtea Constituțională, instituită prin Constituția din 1991, nu are competența de a controla constituționalitatea unor legi apărute înainte de intrarea în vigoare a Constituției din 1991, această atribuție revenind Curții Supreme de Justiție. Curtea Constituțională însă, ca și puterea politică actuală, încearcă să impiedice Curtea Supremă de Justiție să se pronunte asupra constituționalității legilor vechi, susținând că nu e necesar nici un control asupra acestora. Motivele unei astfel de atitudini sunt de natură politică. Curtea Constituțională nu face parte din

sistemul organelor judecătorești. Ea nu este un organ jurisdicțional, ci político-jurisdicțional.

• Adoptarea unei legi privind restituirea imobilelor naționalizate are un răsărit dublu, fiindcă ea ar restringe în mod automat dreptul victimelor la o despăgușire completă. În orice formă ar apărea această lege, vor exista cazuri exceptate de la restituire și cazuri în care restituirea va fi incompletă. Principiul restituiri cere ca bunul naționalizat, dacă există în substanță lui și n-a dispărut, să fie restituit complet. Ceea ce o lege nu poate asigura. Exemplul cel mai clar este dat de Legea fondului funciar, care a arătat ce înseamnă să repări niște nedreptăți în mod global. Au fost oameni care au avut mai mult de 10 hectare și li s-a restrins dreptul la numai 10 hectare. O lege ar fi necesară numai pentru enunțarea unui principiu: să se restituie ceea ce s-a furat. Restituirea o pot face însă instanțele judecătorești, pe baza verificării titlurilor de proprietate și cu scutire de taxă de timbru. Pentru că la ora actuală are loc o mare nedreptate: oamenii care se judecă pentru case plătesc taxă de timbru, dar statul n-a plătit nimic cind le-a luat casele. De ce să plătească pentru restituirea unui bun care li s-a furat?

Lista cu o parte din imobilele naționalizate

NR. CRT. ADRESA

- 30. Str. Drăghicescu nr. 12, sector 5
- 31. Str. Drăghicescu nr. 14, sector 5
- 32. Str. Herescu nr. 4, sector 5
- 33. Str. Dr. Romniceanu nr. 20
- 34. Str. Dr. Babeș nr. 24, sector 5
- 35. Str. Joliot-Curie nr. 16, sector 5
- 36. Str. Dr. Babeș nr. 17, sector 5
- 37. Str. Dr. Babeș nr. 20, sector 5
- 38. Str. Dr. Lister nr. 51, sector 5
- 39. Str. Dr. Lister 49, sector 5
- 40. str. Dr. Obedenaru nr. 27
- 41. Str. Dr. Carol Davila nr. 42, sector 5
- 42. Str. Dr. Lister nr. 52, sector 5
- 43. Str. Dr. Lister nr. 50, sector 5
- 44. Str. Dr. Lister nr. 54, sector 5
- 45. Str. Dr. Grecescu nr. 15, sector 5
- 46. Str. Dr. Lister nr. 44 B, sector 5
- 47. Str. Dr. Severineanu 97, sector 5
- 48. Str. Dr. Victor Babeș nr. 7, sector 5
- 49. Str. Dr. Lister nr. 44
- 50. Str. Cpt. Preoteșcu nr. 31
- 51. Str. Herăstrău nr. 35
- 52. Str. Sold. Spiridon nr. 12
- 53. Jud. Vrancea, comuna Jarișteu
- 54. Constanța, str. Sarmisegetuza nr. 9
- 55. Brăila, Str. Pleveni nr. 218
- 56. Craiova, Str. Avram Iancu nr. 7
- 57. Craiova, Str. 6 Martie nr. 1
- 58. Tîrgu Jiu nr. 9 (jud. Gorj), Str. Eroilor nr. 25

CHIRIAȘI

- Bârbulescu – fost ministru
- Cojocaru – fost ministru
- Fam. Tudor Duță, colonel Securitate – pașapoarte
- Marițan Dan, vicepreședinte al PDSR
- Socii lui Marițan Dan, ocupă întregul parter; mutați în 1992
- Ion Coman, general Securitate
- Fam. Apostol, fost colonel Securitate
- Niculae Dragomir – fost activist PCR, fost director "Electromagnetica"
- Anton Constantinescu – fost ministru la MICH
- Familia Dumitrescu, fost colonel Securitate, director al caselor de odihnă ale MAI
- Dinu Săraru – fost membru CC al PCR, director ziar
- Constantin Pirvu – fost vicepreședinte sector 5, fost administrator Academia "Stefan Gheorghiu"
- Dumitru Galeru – fost colonel Securitate
- Fam. Eugen Apostol – fost colonel Securitate, fam. Dănu Vasile – fost general Securitate
- Fam. Mobibeancu – fost colonel Securitate
- Florian Lungu, fost colonel Securitate
- Fam. Dumitru Velicu – fost general Securitate
- Fam. Niki (Nicolae) Teodorescu, avocatul familiei Ceaușescu în procesul din decembrie 1989; casă repartizată după Revoluție pentru merite deosebite
- Fam. Nicolae Ciocan, fost colonel Securitate
- Nunweiler, serviciul pașapoarte
- Grigore Ion, fost ofițer de Securitate, ginerele generalului Zmeu, membru supleant al CC al PCR
- Răzvan Theodorescu, casă în curs de reparări
- O rudă a lui Constantin Dăscălescu
- Primăria
- Fam. Trandafir, fost secretar municipal Constanța
- Radu Stănică și Aspasia Dumitru – familiile de romi
- Vasile Porcescu – fost președinte Colegiu PCR Dolj
- Gh. Orbea – fost activist PCR
- Biblioteca orașenească

PROPRIETARI

- Maria Constantinescu
- Leonte – inginer
- O familie de evrei care a emigrat
- Avocat Besnea
- Neagu Gavrilescu – croitor
- Av. Dumitru Gheorghiu; casă construită cu credit
- Ing. Zamfirescu
- Moștenitor – Marcovici, salariat; casă construită pe credit
- Fam. Aliveicu
- Liliana Pandele
- Fam. V. Crăciun, fost militar
- Fam. Victor Făgărășanu – fost contabil; casă construită cu credit
- Ing. V. Petrescu; casă construită cu credit
- Moștenitor – Dr. Dorin Pavel, prof. hidrotehnică, fost decan Facultatea de Hidrotehnica
- Haiman, inginer – "Vulcan"; casă construită cu credit
- Cărbureanu Paulina; casă construită cu credit
- Petculescu Gheorghe; casă construită cu credit
- Teodorescu Stefan
- Ghemuleț Grigore
- Fam. I. Dărăbean
- Mircea Crăciunescu, inginer; casă făcută pe credit de la bancă
- Veronica Sandu – farmacistă
- Maria Dinulescu – farmacistă
- Vrancea Aurelia

Nota redactiei:

In unele cazuri nu se specifică numele proprietarului sau al moștenitorilor, la dorință expresă a acestora.
Din lipsă de spațiu nu am publicat decât o parte a listei imobilelor naționalizate.

Pagini realizate de
OANA ARMEANU

CRIN ANTONESCU – deputat PL '93

Debandada criteriilor

Cine a citit articolul "Contra dictia PL '93" (apărut în "22", nr. 44 (1996), 10-16 noiembrie 1993, sub semnătura d-lui Vasile Popovici) va fi rămas, probabil, uimit de hotărârea cu care autorul denunță un partid (totuși) aliat. Deși textul (perfect încadrabil în stilul comentariilor care apăreau prin 1990 în ziarul Azi, de pildă) ar merita, poate, o analiză "punct cu punct", nu aceasta este intenția mea. Voi semnala doar, că se poate de succint, cele mai frapante debilități ale acestui text.

Astfel, frauda logică fundamentală constă în confuzia permanentă și intenționată între două noțiuni cu sfere evident diferite: PL '93 și PNL-AT. După cum toată lumea (inclusiv dl. V.P.) știe, PL '93 cuprinde, în afara fostului PNL-AT, încă trei componente principale: fostul PNL-CD (cu excepția d-lui N. Cerveni și a cîtorva persoane din jurul său), fostul Grup pentru reformă din PNL și fostul Grup civic-liberal din PAC. A extinde permanent considerații (întemeiate sau nu) privitoare la PNL-AT asupra întregului PL '93 de astăzi este un procedeu grosolan pe care doar o gravă nebăgare de seamă l-ar putea valida. În rest, mici numere de comedie logică abundă. Să cităm un singur exemplu: PNL-AT este culpabilizat, sub acuzația clasice de "scizionism", pentru a se fi desprins de PNL; exact în fraza următoare, vigurosul acuzator scrie (și publică) nestinjenit: "Să tot PNL-AT este autorul (s.m.) altor sciziumi, din care rezulta NPL". Într-o asemenea "cheie" logică, dl. V.P. poate demonstra oricind și oricât că "tot PNL-AT" este vinovat de orice.

În al doilea rînd, "procesul verbal de contravenții încheiat în pripă (dar cu sîrg) de dl. V. Popovici cuprinde inexacțiile flagrante ca și interpretări evident absurde. Aflăm astfel, printre atitea altele, că "în perioada cînd dl. Iliescu organiza mineria de și măcelărea (sic! – n.m.) Opoziția, dl. Patriciu era interesat să intre în guvern" (Deși, iarăși toată lumea știe, în iunie '90 D. Patriciu era membru PNL, PNL-AT nu exista încă, iar după septembrie '91 alți au fost parteneri de guvernare ai FSN); că "marii opozitioniști de azi din PL '93 existaseră și în parlamentul trecut, unde nimeni nu i-a remarcat" (Din cei 22 de deputați actuali ai PL '93, doar D. Patriciu și H. Rusu sunt la al doilea mandat. Oare chiar nu i-a remarcat nimeni în legislatura trecută?); că "pe atunci, Horia Rusu nu ataca SRI" (Dacă nu e vorba de clădirea vreunui sediu ci de instituția cu pricina și prestația ei, ce-ar fi să răsfoim presa anilor trecuți? Mința pare să întuncece memoria); că, nec plus ultra, diabolicul PL '93 se indeletnicește cu "slăbirea Opoziției prin acțiuni dirijate împotriva ei". (În lipsa oricărui exemplu concret, rămine doar splendoarea stilistică a acestei afirmații irresponsabile care ne face să constatăm – înlocuind doar "Opoziția" cu "Țara" – înflorirea stilului retoric al școlii Cotroceni-Butimanu la noi și neașteptări reprezentanți.) Nu mai poate uimi prea mult, în aceste condiții, faptul că, undeva în același text de neuitat, dl. V. Popovici cotrocenizează cu seninătate, după cum urmează: "liberalismul simplist și primitiv pe care îl promovează (PL '93, desigur – n.m.) nu mai există în nici una dintre democrațile occidentale".

Ultima oră

Marți 7 decembrie, Convenția Democratică din România a înaintat ambelor Camere ale Parlamentului o moțiune de cenzură

MOTIUNE DE CENZURĂ

La un an de la instalarea guvernului condus de domnul Nicolae Văcăroiu, senatorii și deputații semnatari ai acestui document constată că:

1. Reforma promisă încă nu a incepută. Nu există voîntă politică pentru redresare economică. Rezultatele guvernării sunt: anarhia, corupția fără precedent, nesiguranța zilei de miine.

2. Inflația a fost scăpată de sub control din cauza incompetenței Guvernului în materie de politică economică, ceea ce a condus la sărăcirea tot mai accentuată a tuturor categoriilor sociale. Ca și înainte de 1989, populația se confruntă cu aceleasi dificultăți: frigul și foamea.

3. Creșterea economică este o iluzie atât timp cât Guvernul continuă subvenționarea irespnsabilă a in-

țin fine, deși articolul respiră, de la prima și pînă la ultima frază, ambiția autorului de a se constitui în instantă morală, tocmai poziția sa morală este mai precară.

Mai precară decît logica, decît argumentele, decît mijloacele de expresie. Căci abia dacă accep-tăm (pentru că ne-ar fi convins sau doar ipotetic) întrugul rechizitoriu al d-lui V.P. la adresa PL '93, se naște o întrebare care pare a-i fi scăpat moralistului nostru: cînd a aflat domnia sa toate blestemățile PNL-AT și PL '93 pe care le dezvăluie astăzi? Cunoștea dl. V.P. abominabilele fapte ale odioșilor D. Patriciu și H. Rusu atunci cînd se afișă voios în compania acestora (unde și dacă se putea) sau cînd dorea, cum ne spune, "tratative serioase ce ar fi putut avea loc" (tocmai cu PL '93!!!) în scopul unei (cel puțin) alianțe? Răspunsul nu poate fi decît unul singur și el este, de altfel, dat de către insuși intransigentul om politic atunci cînd, în unul și același text aduce cele mai grave acuzații unui partid, dar, în același timp, regretă că

părți), iată că poate și dl. V. Popovici să-și permită să confundă o publicație într-adevar prestigioasă cu o gazetă de perete în care apar mereu aceiași fruntași și aceiași corigenți și în care, deci, "elementele combative" au tot dreptul să demasteze "dușmanul strecurat în interior".

Astăzi, cînd o recentă mișcare politică reunește PAC, FSN și PNL, imi pare – mai mult ca oricind – că debandada criteriilor d-lui V.P. și ale altor moralisti politici de aceeași specă este evidentă. Căci, în raport cu ce criterii stabile ar putea justifica fruntașul PAC (sau prietenii cu orice preț ai acestui partid) inventarea unei "alternative pozitive (s.m.) pentru ieșirea din impasul actual" de către un membru al CDR împreună cu două partide din afara acesteia? Nu mai este Convenția o "alternativă"? Sau nu este una "pozitivă"? Se poate. Dar de ce nu o declară atunci limpede PAC și nu trage, cu consecvență și onestitatea al căror monopol îl reclamă (și pe care unii observatori îl conferă, nestrămat), concluziile practice? Ce facem, onorabili moralisti politici din partide și redactii, cu zecile de declarații, comunicate etc., semnate inclusiv de conducerea PAC, în care CDR era definită drept "alternativă reală"?

În finalul articolului său, dl. V.P. concluziona cu gravitate: "Cine vrea să înțeleagă este obligat să recurgă la memoria. Nici PL '93, nici liderii săi nu s-au născut ieri". Desigur, dar iată că, în noile imprejurări, recursul la memoria prescris de dl. V.P. nu mai pare recomandabil. Pentru că, păstrând criteriile după care dl. V.P. face procesul PNL-AT, am fi obligați să ne întrebăm: oare cînd s-au născut liderii FSN sau PNL? S-au născut ieri? Renasc acum, botezăți de declarația comună cu PAC? Retîne memoria necrăuoare a d-lui V.P. cine era prim-ministrul "în perioada cînd dl. Iliescu organiza mineria și măcelărea Opoziția"? Retîne cine a contrazis în fața unor instanțe europene declarațiile Doinei Cornea despre 13-15 iunie? Dl. Patriciu sau dl. Ionescu-Quintus? Dl. H. Rusu sau dl. P. Roman? Își amintește dl. Popovici că "în perioada cînd (...) dl. Patriciu era interesat să intre în guvern", dl. Ionescu-Quintus și colegii săi de partid chiar au și intrat? Își amintește ingerul păzitor al unității Opoziției cine a rupt această unitate înainte de alegerile generale, părăsind CDR, și cine a votat (decisiv), alături de FDSN, aminarea alegerilor pentru toamnă? Firește, dl. Popovici ar putea susține că FSN și PNL de azi nu mai sint cele de ieri. (și poate cu destulă dreptate, cel puțin în privința FSN.) Dar atunci, dacă avem criterii ferme și egale măsuri de judecată, de ce acest lucru n-ar fi valabil și pentru fostul PNL-AT?

Dl. V. Popovici poate scrie cum vrea "istoria" ori cui, poate ataca orice și justifica oricite. Admit chiar că de la domnia sa se pot invăța destule lucruri: cum se "iese în față", cum se "lucreză" prin spate, cum se lansează un zvon, cum se "bagă" un text, cum se ciștigă o simpatie, cum se întreține o antipatie, cum se aranjează un congres etc., etc. Un singur lucru cred că nu mai poate invăța pe nimeni fără a deveni penibil: morală și consecvență politică. E trist de constatat, de altfel, că, pe măsură ce nevoia de autoritate și cenzură morală e mai mare, tot mai mult scade numărul celor care, în entuziasmul de după decembrie, păreau a fi capabili să le ofere.

8. Populația și-a pierdut speranța în redresarea economică. Declarațiile programatice prin care Guvernul a promis crearea de noi locuri de muncă și stoparea somajului, atribuindu-și succese imaginare, nu pot genera incredere.

9. Criza în care a adus actualul Guvern îngreunăză procesul de integrare europeană.

În aceste condiții, constatănd falimentul total al politiciei economice a Guvernului și pierderea totală a credibilității, semnatarii – în conformitate cu articolul 112 din CONSTITUȚIA ROMÂNIEI – depun prezența

MOTIUNE DE CENZURĂ

și cheamă pe toți senatorii și deputații să li se alăture și să-și exprime prin vot nefiind credere în actualul Guvern, deschizînd calea negocierilor în vederea găsirii unei noi formule guvernamentale, cu un program reformator, democratic, bazat pe voîntă politică de a scoate țara din criză.

Ultima oră

LUCIAN MÎNDRUȚĂ

Revolutia română, ultima stație

Timișoara - cimitirul eroilor

De patru ani încoace, în decembrie se vorbește despre singele celor căzuți, despre lupta ce trebuie dusă mai departe, despre Revoluția furată ori despre Revoluția înscenată. Mass-media se reincarcă cu clișee care nu ajunsă, tragic de repede, să și piardă orice facultate de comunicare. Efectul scontat de tăcerea senină a celor care au preluat puterea s-a produs. Cui îi mai pasă acum – alt loc comun – de idealurile Revoluției?

La primăria municipiului București, de 75 de ani capitala României, într-o cameră friguroasă și miroșind a fum de țigară, ultimii fideli ai Revoluției române parcurg prin foame, cu cea mai mare viteză, drumul înapoi spre starea de dinainte de Decembrie.

Greva foamei a inceput cu o lună înainte de aniversarea a patru ani de la evenimente, atunci cînd componentii Asociației luptătorilor, răniți, invalizi și urmașii celor decedați în Revoluția din Decembrie 1989 au hotărît să ceară, în calitatea de veterani ai Revoluției, dar și în cea de alegători, socoteală mai marilor capitalei și ai țării.

De data aceasta, pe lîngă revendicările deja cunoscute și care privesc pedepsirea vinovaților de crimele din Decembrie, revoluționarii adaugă la acuzațiile la adresa Puterii și pe aceea de a fi adusă țara în actualul dezastru economico-social.

Lor li s-au alăturat și alte asociații ale revoluționarilor, respectiv Asociația "21 Decembrie", Organizația Jilava, Asociația "Jilava '89", organizații din Timișoara

ra și Reșița. În total 28 de asociații, inclusiv UNOLD, uniune națională foarte mindră, pe vremuri, de președintele Iliescu.

Reacția autorităților a fost surprinzătoare: dialogul. La început, revoluționarii au stat de vorbă cu dl. Halaicu, care a convocat reprezentanți ai regiilor autonome care depind de primărie. După discuții, responsabilitățile au fost impinsă mai sus, la RADET, care este legat de RENEL, care este în subordinea Guvernului. Pe 23 și 25 noiembrie, președintele RADET și dl. Octavian Cosmăncă au înșirat protestatarilor cifre, dându-le asigurări că toată lumea lucrează și că stocurile sunt suficiente. Cuvinte infinit mai puțin convingătoare decât frigul din casele bucureștenilor. Pînă la urmă, în seara zilei de 26, însuși dl. Nicolae Văcăroiu a acceptat o discuție, venind și cu o propunere tentantă: revoluționarii să facă parte dintr-un fel de echipe de control obștesc ale Guvernului, care să meargă la centralele termice și să verifice dacă acestea funcționează așa cum trebuie. Se vor găsi pînă la urmă și modalități de retribuire a acestora, a mai spus dl. Văcăroiu. Domnul Dorin Maxim, președintele Asociației răniților crede că este vorba nici mai mult, nici mai puțin decit de o încercare de mituire. Participanții la discuție au mai aflat că oricum, în următorii ani, dacă temperatura va coborî sub 10 grade, românii tot vor ingheța, pentru că așa au fost concepute instalațiile de încălzire pe vremea "grijii față de om". Explicație probabil adevărată și extrem de comodă atunci cînd oamenii încep să-și pună problema vinovaților.

După întîlnire, rămasă fără rezultate, asociațiile participante au difuzat un comunicat în care se spune, printre altele, că "Escaladarea violenței, corupției și ascunderea adevărului despre evenimentele și adevărății vinovaților din Decembrie '89, precum și perpetuarea la conducere a vechilor structuri a dus la dezbinare socială și națională, stare de fapt pentru care principala vină revine președintelui Iliescu, actualului guvern și PDSR, aflat la putere de patru ani".

Asociațiile revoluționare se împart acum în două tabere

La patru ani de la Revoluție, numărul participanților cu acte în regulă crește neîncet. Este nevoie doar de doi martori care să certifice că ai participat și gata, ești revoluționar. Legea 42 a fost astfel instrumentul care a transformat unele asociații în adevărate societăți de producție a certificatelor de revoluționar, acte foarte folosităre întreprinzătorilor care se jenează să plătească impozite. Ce n-au reușit forțele de represiune în Decembrie au făcut pînă la urmă corupția și dezbinarea. Ca și societatea românească, asociațiile revoluționare se împart acum în două tabere: cei de-a dreapta președintelui și cei de-a stînga.

Bine lucrate, acțiunile de compromitere a foștilor luptători s-au făcut, de ce să n-o spunem, cu sprijinul larg și interesat al unor asociații. Acum o lună, mass-media au pus pe prima pagină revoltă Organizației Jilava, care

a ocupat succesiv biroul primarului și apoi pe cel al prefectului. Motivul numărul 1: drepturile pe care cu o generozitate cel puțin suspectă le oferă legea 42. Astfel, opinia publică are o șansă în plus să confundă și să pună în același oraș pe cei care umblă după terenuri la Snagov cu cei ce mai caută, încă, dreptatea.

Făcînd din revoluționari o categorie socială cu ambiții privilegiile, Puterea a oferit românului de rînd încă un motiv să-și manifeste proverbiale sa invidie. Pe lîngă aceasta, tot mai mulți dintre noi regretă siguranța sinistră de pe vremea celuilalt președinte. Rezultatul – probabil scontat de organizatorii din umbră – este că legitimitatea morală a tuturor revoluționarilor a fost compromisă în ochii publicului. Un public disperat, fără memorie și fără timp de a face distincții.

Greva foamei va continua pînă pe 21 decembrie

Conjunctura politică și socială este însă favorabilă în această iarnă unor mișcări revendicative de masă. Întuind potențialul acesta, Asociația "21 Decembrie" și Asociația luptătorilor, răniți, invalizi și urmașii celor decedați în Revoluția din Decembrie 1989 au hotărît să se alăture segmentelor sociale care, de data aceasta, se află pe creștea valului. Este vorba de sindicate.

În seara zilei de 2 decembrie au avut loc discuții între reprezentanți ai Cartelului ALFA, Blocului Național Sindical, Ligii Studenților, Convenției Democrație și ai celor două asociații mai sus-numite. Cei neimplicați în politica propriu-zisă au hotărît participarea comună la acțiunile de protest în stradă organizate de sindicate pe 8 și pe 16 decembrie. Dinspre partea ei, Convenția își va sprijini partenerii, din cîte se aude, cu o moțiune de cenzură.

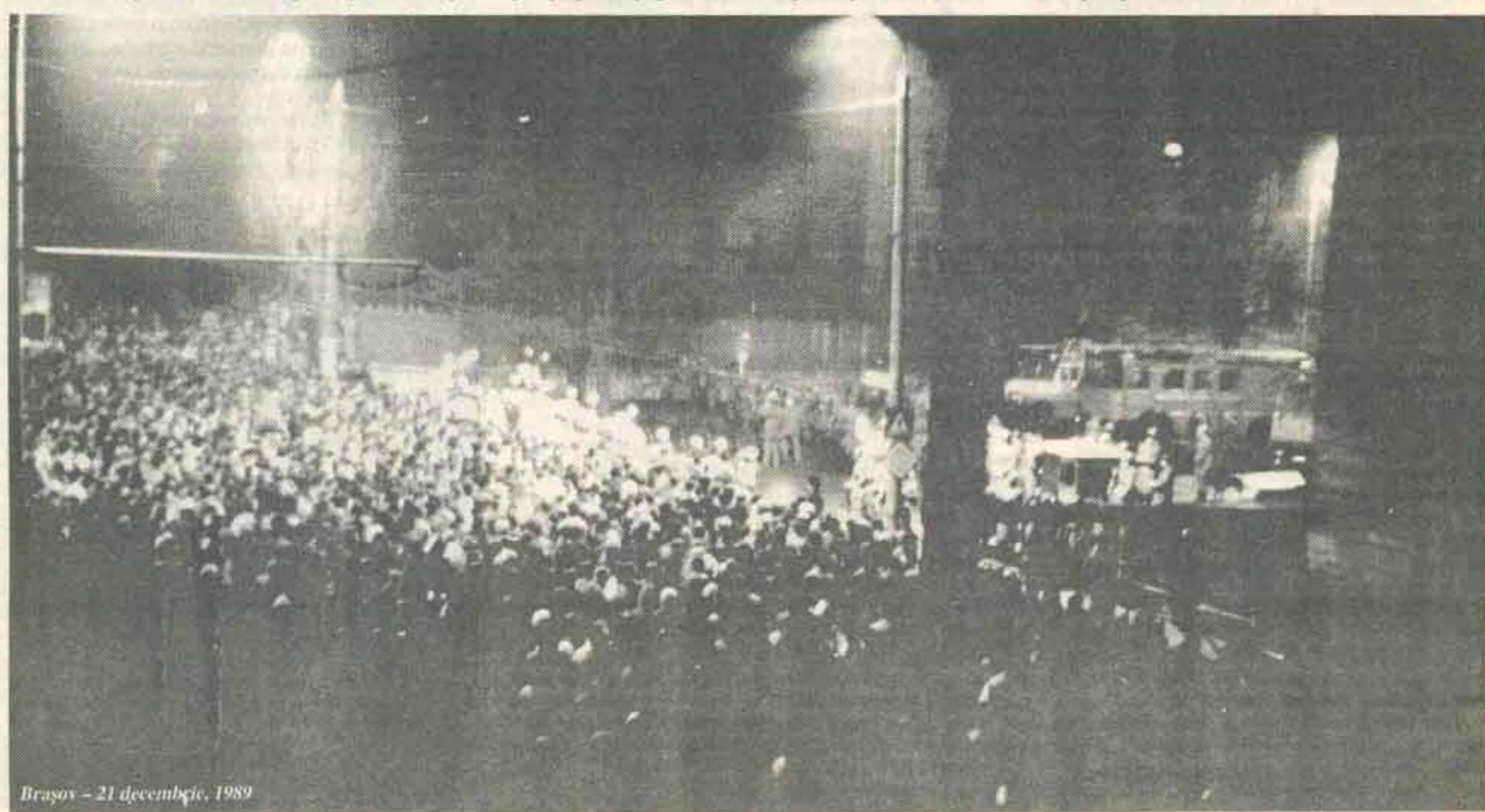
În această alianță, revoluționarii sunt cei mai radiali dintre participanți. Dacă sindicatele vor reuși poate să mai cîujească ceva de la buget, iar moțiunea Convenției, dacă nu va trece, va deranja măcar încă o dată tabăra Puterii, revoluționarii au nevoie neapărat de o victorie clară și fără compromisuri.

În varianta propusă de asociații care se află acum în greva foamei, aceasta înseamnă alegeri anticipate, parlamentare și prezidențiale, pînă atunci țara urmărește să fie condusă de primele două partide parlamentare. În cele două camere din primărie, oamenii repetă însă, cu mai multă speranță decât în altă ană, tema celei de-a două revoluții. O revoluție care să nu mai facă greșelile primei și care să curețe țara de actualul regim, văzut de revoluționari ca fiind vinovat de dezastrul de azi și complice cu asasini din Decembrie '89.

Naivitatea acestor soluții arată că oamenii care le-au gîndit vin dintr-o lume care a încremenit în primele zile din ianuarie 1990. O lume care avea curățenie și iluzele ei și în care nimeni, din nefericire pentru revoluționari, nu se mai poate întoarce.

Greva foamei va continua pînă pe 21 decembrie, revoluționarii făcînd cu rîndul și conservîndu-și forțele pentru o vizită la Cotroceni, pe 22, pentru a-i cere, din nou, președintelui Iliescu să-și dea demisia. Este al patrulea decembrie de la victoria Revoluției, victorie în urma căreia înfrîntă au ajuns, din nebăgare de seamă, la putere.

Pentru veritabilitatea revoluționarii, prea-tîrziul e deja foarte aproape.

Brașov - 21 decembrie, 1989

ILIE ȘERBĂNESCU

Interesele naționale: confuzii și diversiuni

După decembrie '89, una dintre cele mai des invocate probleme a fost cea a intereselor naționale. În ce fel au fost urmările cu adevărat aceste interese?

Disputele asupra acordului cu FMI, controversele privind venirea Regelui în țară cu ocazia Zilei Naționale, înseși pozițiile politice adoptate față de festivitățile de sărbătorire a acesteia, reluarea dezbatelor din Senat asupra amendamentelor deja votate care îngădăesc libertatea presei – toate acestea au adus din nou și acut în discuție, în săptămânile din urmă, problema "intereselor naționale". În legătură sau nu cu problema, avizat și neavizat s-au lansat într-o logore teribilă, vrind parcă – și în orice caz reușind – a dovedi că de actual este marele Caragiale și că de potrivit sună zeflemitoarele sale sentințe: baborul, țărișoara, Vocea Partidului Național și alte asemenea.

Rar s-au putut întîlni atâtă confuzie și atâtea diversiuni. Dacă ești de stânga aperi interesele naționale, dacă ești de dreapta le incalci. Dacă ești PDSR-ist, PRM-ist, PSM-ist și, ce să mai vorbim, PUNR-ist ești Român adevărat (cu trei R). Dacă ești liberal sau tăranist ești dușman (burghez ori moșier), dacă nu cumva chiar maghiar sau evreu. Dacă în '90 te declarai FSN-ist, erai trandafir al țării. Dacă ai rămas, e rău, putind nimeri la pușcărie. Poți fi însă de trei ori trandafir al țării, dacă te-ai făcut între timp FDSN-ist. Dacă în '90 îl criticai pe Roman erai trădător. Dacă o faci de cind a trecut în Opoziție ești patriot. Dacă te-ai declarat împotriva mineridelor, se cheamă că ești destabilizator. Dacă te-ai exprimat pentru reformă, și ai mai spus ceva și despre normalitatea unor cerințe ale FMI, este clar că, desigur, ca agent al jandarmului mondial american, vrei demolarea industriei naționale și distrugerea falniciei noastre monede. Dacă acum, la ananghie totală, apărătorii neamului din stânga parlamentară vor accepta condițiile FMI, o vor face – cum altfel?! – în numele intereselor naționale.

Se poate considera că între interesele naționale și interesele actualilor guvernanți există identitatea necesară?

Mă rog, hai să considerăm toate acestea "politică". Să să vedem cu ce ne-am ales. Este cert că țara a rămas întreagă, ceea ce, după tragică experiență din fosta Iugoslavie, pare o mare reușită, deși cazul românesc nu prea comportă vreo comparație cu cel iugoslav. A existat realmente un pericol de "iugoslavizare" a României? Să să fim mulțumiți doar că am rămas în granițele postbelice, deși atâtea trenuri politice și economice par să fi fost pierdute după '89?

Cit despre o reflecție în granițele naturale, nu poate fi vorba acum, în 1993, mai mult decât era în 1989, întoarcerea Basarabiei la patria mamă fiind o iluzie, la fel de mare ca și pe vremea Uniunii Sovietice. Există vreo perspectivă istorică de revenire a Basarabiei la România? Avem vreo responsabilitate față de frații noștri de peste Prut? Sau să-l blagoslovim pe Dumnezeu că pe acești frați ni-i-a dat acolo unde sunt, ca tampon în fața pericolului dintotdeauna al României: imperiul rusesc?

Am ajuns, după patru ani de "istorie nouă", să știm care ne-ar fi aliați? Acum nu-i nici unul. Știm pe cine i-am dori ca aliați? Și pe care dintre aceștia am putea să și contăm? Știm care ne-ar fi dușmani? Tânărătatea că dușmani reali nu pot fi decât printre vecini, care dintre ei sunt aceștia? Și cum să ne ferim de ei? S-o "luăm" spre Vest sau să răminem în Est? Ce înseamnă "vest"? Căci "est" știm și vedem bine. Vom fi acceptați în Vest? Și ce facem pentru aceasta? Ne este folosită umbrela NATO? Ne va fi oferită? Și ce facem pentru a ajunge sub ea?

Cert este că am fost ultimii dintre est-europeni acceptați în Consiliul Europei și tot ultimii cărora li s-a acordat clauza națională celei mai favorizate din partea SUA. Nu știu dacă acestea – un fel de certificate

primite de la alții – ar trebui incluse printre criteriile de apreciere a realizării intereselor naționale, dar cei ce ne-au guvernat au făcut o cauză națională din dobindirea certificatelor respective. Nu este însă deloc clar dacă străduința de a le dobîndi a decurs din calul rece că sătăcău în interesul nostru sau doar din obștesa orgolioasă a celor de la putere de a nu lipsi cumva din lumea bună a momentului istoric. La o asemenea indoială tulburătoare îndeamnă o altă teribilă problemă la fel de neclarificată: România a căutat spre Vest pentru a ieși din nefericirile damnării ei este sau a făcut acest lucru numai pentru a obține buvoișoare financiare cu care să traverseze iernile, pînă cînd se va înregimenta definitiv în noul imperiu rusesc, numit CSI?

Pentru că, de fapt, copleșitoarea problemă este dacă cei ce ne-au condus au acceptat puțina reformă spre democrație și economie de piață din convingerea că avem nevoie de acest lucru în interesul național sau doar sub presiunea de a se accede la o finanțare externă de neînlocuit. Pentru ce promovăm valorile democrației? Pentru că ne sint intr-adevăr necesare sau numai pentru a primi certificate de bună purtare de la mai marii actuații lumii? Avem nevoie intr-adevăr de o "economie de piață" sau putem rămîne la "economie social(ist)ă de piață"?

În orice caz, patru ani pierduți pe calea reformei economice constituie un lux abominabil pentru o țară la ananghie la sfîrșit de secol XX. Această întîrziere îndepărtează probabil cu încă un deceniu urnirea din loc a căruiei românești spre ameliorarea aventură pe care o reprezintă competiția internațională pentru integrarea în economia mondială. Am vrea să intrâm în Piața Comună, dar cum să fim – vreodată! – primiți, cind nu facem absolut nimic pentru a ne pregăti? Majoritatea guvernărilor nici măcar nu realizează despre ce este vorba în legătură cu obligațiile economice și competiționale pentru intrarea în Piața Comună, care, să fie clar, nu este Consiliul European. Putem trata copleșitoarele probleme economice ale secolului XXI cu optica și mijloacele feudal-comuniste ale inchisării, autarhiei, centralismului și administrativismului contraproductiv? Vom putea înfrunta, altfel decât de la periferia pierzătorului, necruștoarea competiție internațională dacă ne vom agăta de industriile care sunt falimentare prin însăși demodarea lor tehnologică? Să cind te gîndești că sunt unii care poate chiar cred că, prin mijloacele feudal-comuniste cu care sunt abordate la noi problemele economice, România își joacă minunat cartea intereselor naționale!

Există posibilitatea realizării unui Pact politic și social pentru depășirea actualiei crize?

De fapt, într-o țară în care unii trag spre Vest și alții spre Est, în care unii vor "economie de piață" și alții "economie social(ist)ă de piață", unii democrație și alții autocrație, care ar putea fi în fond interesele naționale? Cu atît mai mult cu cit sunt mulți – și puternici – cei ai căror crez politic este tot lupta de clasă care, dovedit lucru, aruncă societatea în clivaj iar economia în mocîrla productivității muncii mediocre. Putem depăși blocajul economic și politic actual și vom izbuti, în general, să facem față marilor sfidări interne și externe ale perioadei fără un Pact politic și social, așa cum alte popoare au facut în momente de răscruce? Există însă și personalitatea care să păstrească un asemenea Pact? Este posibil un Pact politic în condițiile continuării sub forme noi a amintitei lupte de clasă care împarte societatea în "români" și "dușmani" ai românilor? Este posibil un Pact social care să gestioneze sacrificiile fizice un Pact politic? Poate fi vorba într-adevăr de un Pact politic și social dacă nu știm care ne sint interesele naționale?

Dacă s-a pierdut ceva în decembrie '89 – indiferent de ceea ce a fost atunci – este tocmai ocazia de a ne oferi nouă însină, și îndeosebi generației tinere, o soluție națională. Am pierdut-o în anii comunismului și n-am redobindit-o. Să pentru că acum pînă și speranța bejeniei, în mare parte, s-a dus – căci țările făgăduinței și-au cam închis porțile –, tot mai mulți își înțelegă norocul în noroiul cîstigului fără muncă și al actului antisocial. Agitația – de înțeles, dar funestă – a căutării soluțiilor individuale oferă spectacolul tragic al unei permanente devorări, spectacol în care interesele naționale rămin, pentru cei mai mulți, niște noțiuni absolut neclare.

George Soros în sprijinul detinuților de la Tiraspol

Cu ocazia vizitei sale la filiala din Chișinău a Fundației Soros pentru o Societate Deschisă, la rugămintea membrilor Fundației, domnul George Soros a adresat o scrisoare-apel Ministrului de Externe al Federației Ruse, Andrei Kozirev, cu privire la situația celor șase cetățeni din Republica Moldova, care au fost arestați de autoritățile autoproclamate Republici Nistrene.

Domnule Ministru Kozirev,

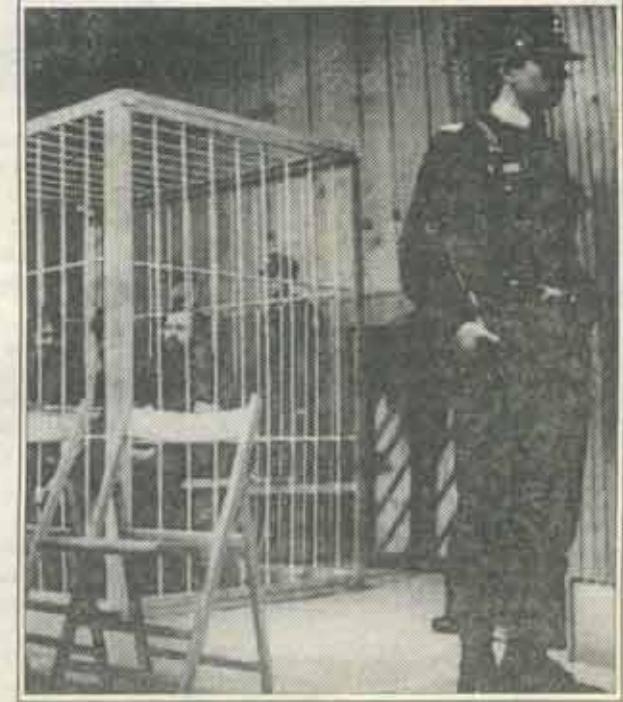
Vă scriu pentru a-mi exprima marea îngrijorare față de procesul celor șase de la Tiraspol, intentat de autoproclamata Republică Nistreană. Înțeleg că acești acuzați pot fi condamnați la moarte. Speranța mea este că veți interveni și veți informa autoritățile din Republica Nistreană că o astfel de sentință va stîrni indignarea oamenilor din întreaga lume. Există rapoarte care arată că acuzații au fost bătuți și au fost supuși unor tratamente batjocoroitoare, că multă vreme nu li s-a acordat dreptul de a avea avocați, că Nina Sergheevna (cetățean al Federației Ruse) a fost ea însăși amenințată, vă rog insistent să ordonați autorităților Republicii Nistrene să nu înceapă procesul pînă nu sunt asigurate procedurile legale și pînă cind nu li se va permite observatorilor internaționali în problemele drepturilor omului să participe la proces.

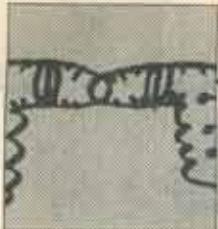
Acuzații sunt: Ilie Ilașcu, Alexandru Leșco, Tudor Petrov-Popa, Andrei Ivanțoc, Petru Godiac și Vladimir Garbuț. Am fost informat că domnul Garbuț s-ar putea să colaboreze cu autoritățile Republicii Nistrene și să depună mărturie împotriva celorlalți. Solicitindu-vă o intervenție grabnică, vă aduc totodată la cunoștință că nu recunosc nici acuzațiile formulate împotriva celor șase, nici statutul Republicii Nistrene. Singura mea preocupare este să mă asigur că acuzații vor fi judecați corect și să impiedic pe deapsa cu moartea, în condițiile în care au avut loc astfel de violări grave ale procedurilor legale.

Helsinki Watch și Amnesty International au prezentat rapoarte ale acestui caz și mi-au atras atenția asupra lipsei procedurilor legale. Din păcate, se pare că autoritățile din Republica Nistreană nu au dat nici un răspuns acestor organizații internaționale de prestigiu în domeniul drepturilor omului. De aceea apelez la bunăvoie dumneavoastră, pentru a opri o gravă încărcare a justiției.

Vă rămîne foarte recunoscător dacă m-ai putea informa asupra acțiunilor dumneavoastră în această problemă. Vă mulțumesc foarte mult pentru ajutorul dumneavoastră.

Cu cele mai bune și sincere urări,
GEORGE SOROS

ESEU

QE

ILIE CONSTANTIN

Jurnale de zi din exil: Mircea Eliade

• "A ține un jurnal interesant, semnificativ, nu e la îndemina oricărui" • Jurnalul sau fixarea unor "fragmente de timp concret" • de ce pasionează mărturia lui Mircea Eliade • înfruntarea dintre scriitor și savant • "Eu încerc să deschid Occidentalilor ferestre spre alte lumi" •

Există feluri și forme literare care manifestă o de-reditantă accesibilitate în raport cu massa autorilor posibili: *jurnalul de zi* se numără printre acestea. Dacă pentru a scrie o tragedie se impun oarecare cunoștințe în materie, dacă o glossă sau un sonet te pot inhiba prin exigentele de ordin tehnic, nimic nu pare mai ușor decât să-ți notezi întimplările de peste zi, ginduri și impresii disparate, adunând de-a lungul anilor o cantitate considerabilă de pagini. Apoi selectezi sau transcriei de-a valma și tipărești carteia vietii, "romanul" personal, cu speranța că autenticitatea te poate propulsa, fără nici o pregătire literară, în rîndul scriitorilor.

Există o parte de adevăr și, totodată, foarte multă iluzie în această atitudine. Jurnale de zi interesante se cunosc destule – nu însă într-un număr exagerat –, mai ales dacă ele aparțin unor personalități de excepție (oameni politici, generali glorioși, scriitori, aventurieri). Depinde însă ce anume așteaptă lectorul – în spătă, criticul – de la o carte-jurnal. Cele mai multe din producțile de acest gen aparțin negreșit para-literaturii, interesul stîrnit de ele e de ordin diferit. Predomină *informația*, "revelația"; cititorul se simte acceptat într-o intimitate maghiaroare și pasionantă. Iată, își zice el, ce gîndeau cutare mare om în ziua când a trăit una din însemnările și bine cunoscute sale isprăvi! Acestui interes extra-literar îl răspund de altfel numeroasele texte apocrife (jurnale, memori, scrisori) atribuite unor personalități ale trecutului, de intinsă notorietate.

Jurnalul lui Mircea Eliade, din care editura Gallimard a publicat (în traducerea lui Luc Badescu) o substanțială selecție, ne pare unul din textele pasionate și de primă importanță. Din ansamblul notelor de zi adunate de-a lungul unui sfert de veac – și ale căror proporții reale sunt greu de evaluat –, autorul a selectat pagini esențiale, lăsînd deoparte tot ce î se părea de un interes mai limitat în spațiu și timp. La temelia acestor opțiuni și a însăși continuări prin ani a jurnalului vom găsi un amestec de *instinct* (cuvintul e luat, aici, într-o accepție foarte largă) și indelungate reflectări asupra genului în spătă.

Atitudinea lui Mircea Eliade, ca și a altor mari autori, față de jurnalul de zi nu este una dată odată pentru totdeauna. Scriitorul s-a orientat oureum divergit prin ani, în cadrul unei gîndiri unitare; reflectăriile ce pot fi culese din multele presărate în versiunea de la Gallimard vădesc un proces cu adevărat de clarificare a opiniei despre jurnal, fără ca vreun cuvînt "hotărîtor" să fie rostit. Căci această formă literară (și documentară) nu se lasă închisă în formule; ea acceptă mai degrabă preferințe, fiind atât de intim legată de personalitatea fiecărui autor.

Chiar din primele pagini ale cărții, adunând însemnări de zi din toamna lui 1945, după sosirea autorului la Paris, Eliade se vădește interesat de rolul (literar, mai ales) pe care îl poate avea jurnalul, ca gen aparte. Într-o discuție cu Eugen Ionescu (care îl declară că "notre génération est finie", cuvînte atît de fericit contrazise de realitatea ulterioară!), Mircea Eliade pledează în favoarea jurnalului care "interesează întotdeauna; el e totodată un -document- și o -mărturie" (p. 10). Afirmații justificate în sine, dar care nu-l satisfac pe deplin, de vreme ce, în continuare, îl vom vedea parcurgînd texte similare dintre cele

mai notorii (jurnale de Charles du Bos, André Gide, Ramuz, Julien Green, Paul Régnier, peste ani, Ernest Jünger), reflectînd asupra diverselor "tehnici" posibile. E o adevărată "pasiune pentru jurnale intime" – cum și-o definește el însuși (p. 35). Parcurgînd "pe o bancă, în plin soare", în *Jardin du Luxembourg*, *Extraits d'un journal* de Charles du Bos, Eliade se arată înțelegător cu formula acestuia, foarte elaborată, dar preferința sa merge în altă parte: "Mărturisesc că prefer totuși *Jurnalele* în care abundă notațiile insigurante, relatarea unei vizite banale, dificultățile, visele, iluziile – ceea ce înseamnă că autorul își scrie *Jurnalul și pentru sine însuși*" (p. 11). Preferință subliniată, peste un an, în cuvînte încă mai categorice:

"În fond, a ține un jurnal interesant, semnificativ, nu e la îndemina oricărui. Ai sau nu ai -bossa- jurnalului intim, aşa cum o ai pe aceea a nuvelei sau a povestirii fantastice. Julien Green, de pildă, este întotdeauna pasionant, chiar atunci când notează amănunte insignificante. El este -făcut- pentru acest mod de a scrie (...), ghicești (la el, n.n.) mai cu seamă nevoie de a salva timpul concret, aceste momente ireversibile ale amurgurilor, ale umbrelor evanescente încârcate de revelații" (pp. 35-36).

Mircea Eliade nu este un partizan al confesiunii totale, al mărturisirii de sine "nemiloase" în jurnal. El o declară, de altfel, fără ezitare:

"Nu am simțit aproape niciodată nevoie de a mă -confesă- pe de-a-ntregul intr-o pagină de jurnal" (p. 52).

O asemenea confesiune totală rămîne foarte problematică și interesul ei e condiționat de sensul ei moral, mai general. Rolul *Jurnalului* trebuie căutat în altă parte, în fixarea (deci în salvarea) unor "fragmente de timp concret", din cursa neîntătoare a orelor. Fragmente de timp concret (calificativ bogat în sensuri, aici) adică: "imagini, situații sau ginduri".

De aceea, Mircea Eliade face o netă distincție între "jurnalul conceput ca gen literar" – deci rezultat al unei anume elaborări – și "jurnalul-stenogramă". E mai intîi acutul asterneri relativ spontan a gîndurilor de peste zi:

"Scru pentru a mă putea reciti mai tîrziu. Scru pentru a mă regăsi, pentru a-mi aduce aminte de clipele zedarnice pierdute."

Dincolo de aceasta intervine selecția, elaborarea, așa cum vor fi procedat Gide și Ernest Jünger. Acesta din urmă, constată Eliade, utilizează:

"notele rapide sau mîcile fragmente scrise în timpul zilei pentru a redacta (probabil seara sau în ziua următoare) un scurt paragraf care să reflecteze -esențialul" (p. 461).

Redactindu-l astfel, cu intenția de a-l publica vîsodată, *Jurnalul* de scriitor, în maniera Gide, Jünger, devine:

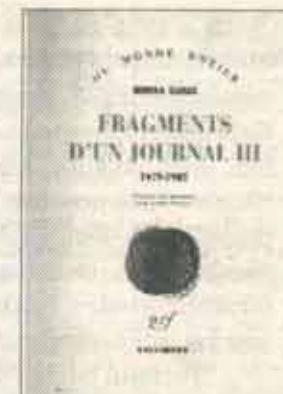
Legitimata de membru al Societății Scriitorilor Români

nescu (Jiří Našinec), Aspectele mitului, capitolul VII (Libuše Valentová), Mefistofoles și androginul sau misterul întregului (Jiří Našinec), un fragment din jurnal.

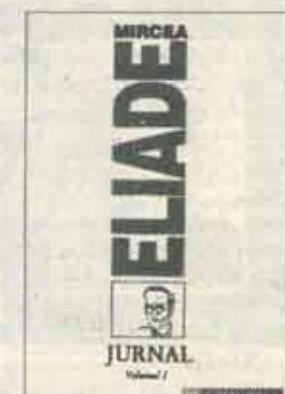
Este de datoria noastră să precizăm că Libuše Valentová și Jiří Našinec sunt doi români remarcabili, devotați literaturii și culturii noastre, ei numărindu-se printre cei care au redactat *Dictionarul scriitorilor – România*, apărut în 1984, la Praga.

Deoarece spațiu disponibil nu ne îngăduie o prezentare analitică, ne mulțumim, în finalul acestor rînduri, să cităm cîteva fraze din contribuția lui Jan Vladislav, poet, eseist și traducător, căruia, în două perioade mai lungi, Institutul de Folclor din București i-a înlesnit posibilitatea unor studii. "Ce am ascultat și citit acolo, fie că era vorba de doine lirice, cărora zadarnic le-aș fi căutat aiurea un corespondent, colinde pitorești și cîntece de înmormîntare surprinzătoare, fie că era vorba de lungi, uneori dramatice, alteori narative balade sau legende în proză despre flori, păsări și animale, totul îmi părea pătruns de ceva ce nu era numai poezie autentică, ci, deopotrivă, și, poate că, în primul rînd, o foarte personală, aș spune, magică și mitică vizină asupra lumii și destinului uman. Mircea Eliade o întîlnise încă de copil și, în acest sens, întreaga sa operă este firesc legată de țara sa de obîrșie – România..."

MARIANA VORONA

Coperta ediției franceze, Gallimard, 1991

Coperta ediției române, Humanitas, 1993

"o carte încărcată de «mesaje», chiar dacă aceste mesaje sunt mai directe și mai episodic. O mulțime de lucruri care nu pot fi spuse decât într-un jurnal" (p. 201).

Astfel stînd lucrurile, pare evident că un asemenea text nu poate fi decât *fragmentar* (fragmente, extrase, firmituri...). Spre melancolia unui cititor mai lacom și, negreșit, mai indiscret, Mircea Eliade – care mărturisește a ține, cu inevitabile intermitențe, un jurnal de zi încă din adolescență, unele părți din acesta au fost utilizate în romane de tinerețe, altele s-au pierdut în viitoarea unei vieți de peregrin – e hotărît să interzică publicarea integrală a materialului scris. Decizie pe care o putem, sentimental, regretă, dar în care admirăm consecvența cu sine însuși a autorului.

Dacă se poate spune ceva sigur despre jurnalul de zi este că, pentru a interesa, el trebuie să aparțină unei personalități ce se exprimă puternic (în acel text, și nu neapărat în viață socială; există caiete intime ale unor mari însingurați care s-au rostit, în întregime sau în primul rînd, în acele pagini – și care se dovedesc de un mare interes, nu doar psihologic). Mircea Eliade îndeplinește toate condițiile ideale pentru ca mărturia lui să pasioneze la lectură: e mai întîi un mare scriitor, dintre cei mai originali și mai solizi din cîți a cunoscut literatura română în acest secol – și un prozator pe care Occidental nu-l cunoaște încă așa cum s-ar cuveni, "partea scufundată" a operei sale narrative întîrziind să apară la suprafață unor limbi de largă circulație. Eliade mai este și un spirit director în cercetarea științifică a zestrei de cultură a popoarelor din afara sferei occidentale tradiționale; sfidarea pe care el a lunsă, cu două și chiar trei decenii în urmă, nu ne pare la îndemina multora. Distanțul profesor de istoria religiilor n-a ezitat să acuze de *provincialism* spiritul occidental, răsturnind, spectaculos și profund totodată, termenii! Astfel, la începutul lui 1963, continuind o discuție cu Tom Altizer, el notează, referindu-se la nume de autoritate: "toti acești autori iluștri pe care Tom îi admiră atât sunt *Occidentali*. Ceea ce înseamnă că ei au abordat probleme și crize proprii spiritualității occidentale moderne. În ceea ce mă privește, eu gîndesc că aceste orizonturi culturale sunt *-provinciale-* (...) Eu încerc să deschid Occidentalilor ferestre spre alte lumi – chiar dacă unele dintre aceste lumi s-au năruit acum vreo zece mii de ani: -Dialogul- meu are alți interlocutori decât cei ai lui Freud sau James Joyce: eu încerc să înțeleg un vinător din Paleolitic, pe un yoghin sau pe un şaman, pe un tîran din Indonezia, pe Afrikanii etc., și să comunic cu fiecare..." (p. 414).

(Continuare în numărul viitor)

Mircea Eliade în "Světová Literatura"

ILEANA MĂLĂNCIOIU

Premii literare

La a IV-a ediție a Colocviilor de literatură de la Slobozia, în ziua de 4 decembrie 1993, juriul compus din Gabriela Adamășteanu, Nicolae Breban, Iosif Naghiu, Mircea Nedelciu, Nicolae Prelipceanu, Pavel Șușără, președinte – Dan Cristea, secretar – Nicolae Stan, consilier-șef al Inspectoratului pentru cultură Ialomița, a acordat următoarele premii:

– "Premiul pentru debut editorial" Aurei Christi pentru volumul *De partea cealaltă a umbrei*, Editura Ecce Homo, București, Chișinău, 1993;

– "Premiul de excelență al orașului Slobozia" poetei Ileana Mălăncioiu pentru volumul de eseuri *Crimă și moralitate*, Editura Litera, 1993;

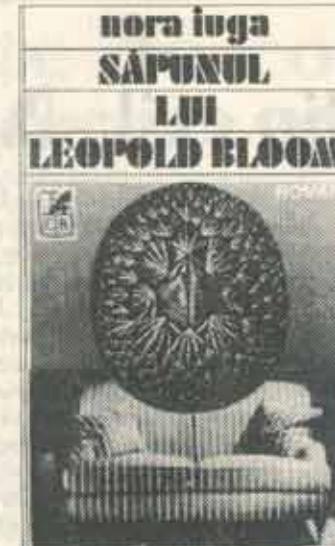
– "Premiul pentru cea mai bună carte a anului" poetei Nora Iuga pentru romanul autobiografic *Săpunul lui Leopold Bloom*, Ed. Cartea Românească, 1993, și lui Dumitru Țepeneag pentru *Un român la Paris*, Ed. Dacia, 1993;

Recent, noul ministru al Culturii, dl. Marin Sorescu, a afirmat în public că Editura Humanitas "năpădește piața cu ideologie de dreapta" (cf. C. Stănescu, *Colțul din dreapta*, în *Adevărul*, 27-28 noiembrie a.c.).

Îi rugăm, în primul rînd pe dl. Marin Sorescu, dar de opozițivă și pe toți cei care doresc să ne ajute, să bifeze în

- C. Cesianu, *Salvat din infern*
- J. Fisenberg, *O istorie a evreilor*
- B. Șundoianu, *Conștiința nefericită*
- J. Higgins, *Confesionalul*
- Vl. Soloviov, *Trei dialoguri*
- D. Uritescu, *De la chioșcuri la vesternizare*
- Sf. Augustin, *Soliloquii*
- M. Eliade, *Tratat de istorie a religiilor*
- A. Frossard, *Întrebări despre Dumnezeu*
- J. Karpinski, *ABC-ul democrației*
- G. Liiceanu, *Apel către lichele*
- H. Reeves, *Răbdare în azur*
- E. Bréhier, *Mari teme ale filozofiei*
- Custine, *Scrisori din Rusia*
- B. Guerrien, *Economia neoclasică*
- N. Ionescu, *Curs de logica*
- C. Noica, *Modelul cultural european*
- J.F. Revel, *Cunoașterea inutilă*
- R. Steiner, *Creștinismul ca fapt mistic*
- N. Berdiaev, *Sensul creației*
- P.I. Ceaadaev, *Scrisori filozofice*
- E. Cioran, *Pe culmile disperării*
- M. Eliade, *Insula lui Euthanasius*
- M. Eliade-I.P. Culianu, *Dicționar al religiilor*
- R. Guénon, *Criza lumii moderne*
- E. Ionesco, *Prezent trecut, trecut prezent*
- E. Jacob, *Vechiul Testament*
- C. Simon, *Băncile*
- E. Cioran, *Schimbarea la față a României*
- O. Cullmann, *Noul Testament*
- M. Eliade, *Yoga – nemurire și libertate*
- L. Kolakowski, *Religia*
- K.R. Popper, *Societatea deschisă și dușmanii ei (I)*
- C. Sănătescu, *Jurnalul generalului Sănătescu*
- L. Wittgenstein, *Lecții și convorbiri*
- J. Benda, *Trădarea cărturarilor*
- A. Besançon, *Originile intelectuale ale leninismului*
- R. Bossy, *Amintiri din viața diplomatică (I)*
- N. Ionescu, *Curs de istorie a logicii*
- M. Lovinescu, *Seismograme. Unde scurte II*
- C. Noica, *Carte de înțelepciune*
- E. Rizea, *Povestea Elisabetei Rizea din Nucșoara*
- F. Thom, *Limba de lemn*
- *** 317 vorbe memorabile ale lui Petru Tuțea

Masă rotundă despre Televiziune

La masa rotundă cu tema "Televiziunea română și estetica imaginii", care a avut loc vineri 26 noiembrie 1993, ora 12.30, la Sala Dalles, în cadrul Săptămîni video și al Expoziției de instalații video "Ex Oriente Lux", au participat Andrei Pleșu – moderator, Pavel Câmpeanu, Horea Murgu, Anca Oroveanu, Alex. Leo Serban, Florin Tolaș. Netelevizat, cu toate că tema era de maxim interes, având în vedere relevanța ei socio-politică indirectă, dialogul nu s-a părut serios și incitant. Este o temă în care estetica pare mai curind de amintat decât de abordat, observa Andrei Pleșu, deoarece, tehnic vorbind, Televiziunii îi lipsesc foarte multe pentru a putea funcționa la un standard satisfăcător, ea nefiind încă o "instituție încheiată", ci în curs de autorecupere. În timpul discuțiilor, la care au participat și reprezentanți ai Televiziunii din sală, s-au analizat reacțiile publicului față de mesajele Televiziunii (care se bucură de o simpatie apriorică) – mijloc extrem de impur din punct de vedere estetic, față de imaginile distorsionate pe care aceasta le propune uneori asupra realității (observindu-se că orice formă de expresie este sau poate fi manipulatoare), s-a pledat pentru forțarea limitelor expresiei vizuale, pentru înțelegerea responsabilității funcționarului public, pentru necesitatea conștientizării limbajului de lemn, a esteticii precare și a lipsei de creativitate în emisiunile TV, în speranța evitării lor în viitor. (M.V.)

Din sumarul numărului următor:

● Afacerea zahărului (Anchetă)

● Proiect de lege privind urgentarea urmăririi penale și a judecății pentru faptele de reprimare a participanților la demonstrațiile din Decembrie 1989

Anunț

Sesiunea pe decembrie a Seminarului "Pentru Democrație", inițiat de "The New School for Social Research", are loc luni 13 decembrie a.c. ora 17 la Sediul GDS, Calea Victoriei nr. 120.

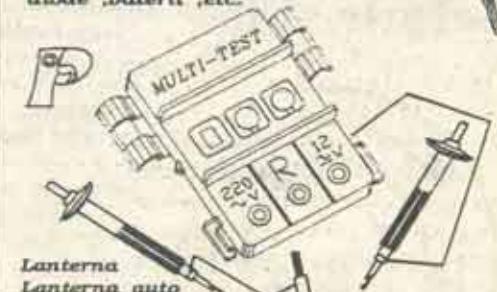
Referenți: Al. Duțu, S. Antohi.

Tema: "Liberalism după Bizanț? Biserică, stat, societate în Europa ortodoxă".

WANTED

Doar cu aparatul
MULTI - TEST
cu cleme PAPAGAL
veti fi un bun ELECTRICIAN
pentru
AUTOMOBILUL si LOCUINTA
dumneavoastra

Puteti masura si reparati : instalatia
electrica, sigurante, prize, becuri,
diode ,baterii ,etc.

Comandați aparatul MULTI-TEST prin posta. Plata la primirea coletului.
PARROT INVENT SRL, piata Al.Sahia 3,
sect.2, qf.22, București; tel/fax: 6110731
Prețul: 5500 lei + taxe postale (650lei)

Arta video este astăzi cel mai nou teritoriu de cercetare artistică în care mai există încă spații neocupate. Arta video, fie ea sculptură video, video-instalație, video-dans, video-performance etc., etc., este în centrul atenției în toate expozițiile majore de artă contemporană (Dokumenta - Kassel, Bienala de la Veneția etc.). Nam Jun Paik, Bill Viola, Bruce Nauman etc., nume importante ale momentului, sunt creatori de video-instalații. Deși are o istorie relativ recentă (sfîrșitul anilor '50), arta video s-a dezvoltat rapid, tînărind să înghețe toate formele de expresie artistică: sunet, culoare, mișcare (muzică, pictură, dans) etc.

Trăim într-o lume vizuală. Într-o lume a informației. Stocare, reciclare și manipulare a informației.

Expoziția de video-instalații din România "Ex Oriente Lux" poate părea un implant, și, ca orice implant, organismul (societatea) să-l refuze. Dar... Dar am trăit cu totii experiența traumatizantă a unei (prime) revoluții televizate. Trăim explozia multiplicării mijloacelor TV - cablu, satelit, TV privat. Si trăim momentul unui acces total în societate al mijloacelor electronice... deci contextul există. Există și o istorie (restrânsă) a cercetării românești în filmul experimental (pusă în valoare în timpul comunicărilor).

Cu aceste date de pornire, "Ex Oriente Lux"

• Rupe tradiția nefericitelor "condiții românești", demonstrând că pregătirea din timp (8 luni) și finanțarea corespunzătoare duc la reușita oricărui pro-

iect, oricât de ambicioz • Asigură nevoie de rigoare. 10 creații dău atât diversitatea formală și conceptuala, cît și un tot unitar • Zdruncină în spectator (și creator) prejudecata tradițională în abordarea artei. Adaugă încă o nuanță întrebării "Ce este arta?" • Deschide un domeniu de cercetare și expresie artistică extrem de complex și de contemporan, care la noi este cvasii-inexistent • Dărim cliseul inapetenței Artistului la Tehnologie sau cliseul opozitiei creație artistică/creație tehnică.

Ca orice expoziție complexă, "Ex Oriente Lux" să analizeze critice multiple unghiuri de abordare. Vă prezentăm o privire din afară și una dinăuntru fenomenului.

Cursa video

Începând cu 24 noiembrie 1993, România a ieșit oficial din cercul restrins al țărilor neposeșăre de artă video. Prin Ex Oriente Lux a fost instalată arta video în sălile Dalles, unde va rămine la dispoziția publicului pînă la 20 decembrie a.c. Deși expoziția apare drept un act curajos, de avangardă, ea reprezintă în realitate un gest recuperator, asemănător acelor din felurile domenii (știință, sănătate, finanțe, ocritionarea animalelor etc., etc.), prin care se încearcă obținerea unei mult-jînduite sincronizări internaționale, redusă deocamdată, și drept, doar la afilierea la diverse asociații și organizații, comitete și comiții. Spre deosebire de multe dintre celelalte omologări și sincronizări (mai mult sau mai puțin căzute), arta video pare a se potrivi ca o mănușă climatului artistic românesc. Cel puțin aceasta este imaginea pe care vrea să o ofere Ex Oriente Lux. Cele zece instalații video de la Dalles aparțin (în ordine alfabetica) lui Alexandru Antik, Josef Bartha, Judith Egyed, Kisspal Szabolcs, Alexandru Patatics, Lia Perjovschi, Dan Perjovschi, grupului subReal (Călin Dan & Josef Kiraly) Laszlo Ujvarossy și Sorin Vreme. Instalația grupului subReal (Erzsebeth) a fost prezentată hors concours. Laureații concursului propriu-zis au fost Judith Egyed (Mediu urban), Sorin Vreme (Autoportret la 30 de ani) și Alexandru Patatics (Fără titlu). O mențiune specială a fost acordată lui Alexandru Antik (Închisoarea fanteziei). Raportate la condițiile românești, toate instalațiile expuse sint realizate ireprosabil din punct de vedere tehnic, etalarea de mijloace electronice fiind impresionantă - un paradiș video alcătuit din zeci de camere de luat vederi, monitoare color și videoplayere, angajate în ansambluri complicate, a căror funcționare râmine - uneori doar la prima vedere - o șaradă pentru publicul mai puțin avizat; în plus, datorită plasării strategice în cavernă preistorică a sălii Dalles, efectul mecanismelor rivalizează - nu numai vizual - cu cel al centralei electrice amplasate într-o biserică, din Câința lui Tenghiz Abuladze (apar aceleasi organisme lucitoare, zumzând halucinant într-o cochilie bine știută în care, pînă mai ieri, nu puteau fi deslușit decit sunetul așteptat, consacrat). Din acest punct de vedere deci, Ex Oriente Lux și-a atins scopul, declanșând un Blitzkrieg al mijloacelor artistice alternative în chiar centrul lumii artistice românești, confruntind paradigmelor și prejudecățile estetice acuratești cu o moștră de artă strict contemporană (hi-tech), comparabilă cu ceea ce se face acum în Occident. Această stare de fapt era subînțeleasă de d-na Ann Albritton, istoric de artă american, atunci cînd, în seara deschiderii, spunea despre expoziție că (înainte de toate) "It's really world-class", surprinzînd astfel intenția organizatorilor de a oferi o manifestație capabilă să satisfacă exigentele și criticele internaționale, atât în ceea ce privește tehnica și limbajul, cit și în ceea ce privește aria problematică. Astfel, instalația Liei Perjovschi (Situatii similare) este centrată pe o tematică feministă, aceea a lui Laszlo Ujvarossy (Magie prin televiziune) pe recuperarea kitsch-ului, în timp ce Kisspal Szabolcs glosăză pe marginea unei reiterări subversive tipic postmoderniste, iar grupul subReal se dedică acelor "mitologii personale" teoretizate îndeobște în spațiu criticii de artă germane. Este vorba asădar de arii tematici omologate, recognoscibile, inteligibile, străine de ceea ce ar putea fi numit sectarismul vernacular al neo-ortodoxismului, de pildă (...). Arta video este pentru unii imaginea aspiraților inovațioare maxime ale artei românești (ba chiar un miracol, așa cum exclamau mulți dintre cei prezenți la deschidere, nevenindu-le să credă că așa ceva este posibil aici, la noi), în timp ce pentru alții reprezintă treapta de jos a unei obligatori și durerioase evoluții.

Această evoluție va trebui să revină, în spirală, și asupra unor puncte pe care întreprinderi de genul Ex Oriente Lux păreau să le epuzeze. De pildă, chiar asupra conceputului de artă video, pe care această primă expoziție îl propune într-o unică variantă: instalația video,

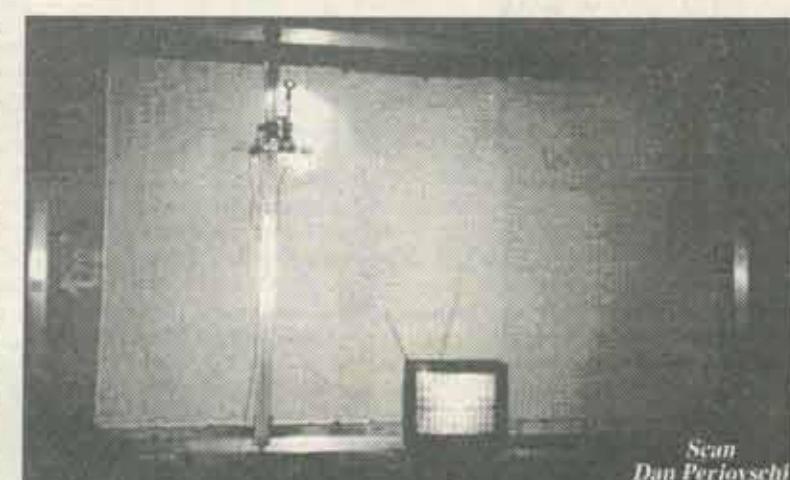
care este de fapt o contaminare a artei video cu sfera mai largă a instalațiilor, apărându-se prin aceasta mai degrabă ultimele categorii decit prime. (...) Or, în arta video propriu-zisă avem de-a face cu single screen images, imagini autonome care, fiind imprimate pe banda video, sunt reproductibile la infinit, deoarece ele se desfășoară doar pe coordonata temporală, nu și pe cea spațială; în acest caz deci imaginile surprinse de camera de luat vederi nu reprezintă descrierii ale unei manifestări de artă video, ci artă video propriu-zisă. (...)

Forță (și reușita) unor pelicule video de acest tip este întotdeauna un factor imprevizibil. Intrucât depinde exclusiv de capacitatea artistului de a manipula un mediu care, precum culoarea în pictură, este extrem de versatil, în primul pas greșit apărind riscul scufundării întrăi pellicule în grilul locului comun sau al eșecului tehnic. Totuși datorită acestor riscuri înrente, organizatorii au optat pentru instalații video, intrucât, "controlate" de o montură configurață după legile artei, monitoarele și camerele video prezintă un factor de risc mult mai mic, iar un ochi critic ar trebui să recunoască, în cele din urmă, că dacă imaginile nu sunt chiar nemaipomenite, instalațiile arătă totuși bine pe ansamblu. În fond, către o asemenea artisticitate extra-video îndrumă și personalitatele artistilor, în chiar seara deschiderii, în fața instalației sale, Alexandru Antik răspunde, vădit deboslat: "Ce o să fac mai departe? Nu știu. O să mă întorc, poate, la ale mele, o să continuu cu asta... nu știu". Majoritatea expozaților sint, la o analiză mai atentă, "scosi dintr-ale lor". Cel mai evident exemplu îl constituie Dan Perjovschi, a cărui instalație este un "Perjovschi tipic" (de pildă cel de la Simeza, din 1992) plus un circuit închis. Atât. Toate implicațiile introduce de elementele de artă video ar putea fi lesne suplinite de un text (asemenea acelorla ale conceptualiștilor) sau de o altă realizare grafică. În cazul său însă, impactul cu tehnica video a determinat cel puțin o reacție speculațivă de auto-conservare și auto-impunere. Alți expozații au procedat însă mult mai expeditive: Laszlo Ujvarossy a pus în scenă o variantă simplificată a unei formule clasice de instalație video, apartinând lui Peter Weibl (Österreich-Zimmer), în timp ce instalația de ploaie extreム de laboriosă a Liei Perjovschi trebuie să distra gață atenția privitorului de la imaginile video, inscrise într-o retorică feministă obosită de clasici, ce-si dezvăluie filiația imagistică dintr-unul din filmele timpurii ale Yvonne Reiner, Hand Movie.

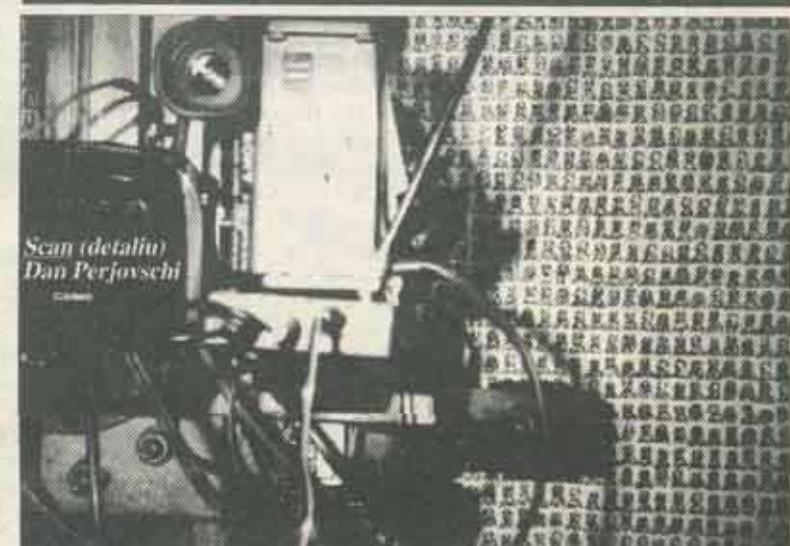
Singura excepție majoră de la aceste strategii de supraviețuire și travestire video o constituie instalația lui Alexandru Patatics. Patatics pare singurul dintre expozații capabil să compună o instalație care să nu transmită idei, ci să le conțină, ca un organism plastic viu. Monstrul mediatic postistoric pe care l-a așezat în sala Dalles este în fapt un ingenios angrenaj optic, mecanic, electric și electronic, al cărui unic rost este funcționarea vicioasă, în cere, ca o alegorie a supravegherii absurde. Imaginea pe care o propune ecranul ("informația culeasă") este aceea a unui mic motor a cărui funcționare determină mișcarea cablurilor și pirghilor, distorsionarea imaginii și a sunetului, și chiar clătinarea suportului ecranului pe care apare tocmai această imagine. Mecanismul controlează și chiar rotiță care-l pune în funcție, iar rotiță funcționează tocmai pentru a mișca mecanismul care o supraveghează. Numai deregularile, răstălmăcările și distorsiunile determinate de transmiterea imaginii fac ca mecanismul să aibă un mobil, chiar dacă acesta este iluzoriu, căci în ciuda mugetului fierberei și exploziei luminoase care înconjoră instalația, acolo, înăuntru, nu se întâmplă nimic.

Măcar pentru că a făcut posibilă apariția acestui deconcertant mecanism (cel mai puțin legat de artă video din întreaga expoziție), Ex Oriente Lux poate fi considerat un eveniment artistic. În rest, un Titică Inimă-Rea contemporan și amator de artă, nu de militărie, ar excla-ma, desigur satisfăcut: "Iată, și de această dată, compania noastră a ieșit prima la ezică".

ERWIN KESSLER

Scan
Dan Perjovschi

Scan

a scruta cu privirea • (fam.) a critica
• (telev.) a baleia, a deplasa, a explora
(Dicționar englez-român, Editura Științifică, 1965)

Desen de 6 metri pe 3 metri, care conține cca 30.000 de figuri umane desenate manual. Desenul alcătuiește un cimp imens de observație. Deasupra lui - o instalație mecanică plimbă o cameră video care, pe sistem plotter, scanăză desenul. Camera filmează întregul suprafață în mod egal. Artă tradițională (desenul) și înregistrată (video-camera) și transmisă (sender) prin antenă unui receptor (monitor TV).

Apropiere

De obicei folosesc desenul ca mijloc direct și rapid de răspuns la context (vezi desenele din revista "22"). De obicei creez antropogramele (oamenii-literă) ca să povestesc ceva. În cazul instalației Scan am eliminat povestea (fraza) din desen și am transferat-o în relația desen/video. Desenul este un cimp de stocare. O bază de date folosind ca unitate figura umană. În două poziții. Față și profil. Unu și zero. Ca în sistemul electronic de codare. De la distanță, desenul este un cimp uniform, fără particularități. El poate fi "citit" (personalitatea fiecărei unități-figuri) doar prin "apropierea" dată de camera video.

Trei probleme: 1. Opoziția relativă. Relația artă tradițională (desen/artă alternativă (video). Distanța dintre desen și video este aceeași (20 de cm), similară distantei dintre artist (cu instrucție tradițională, absolvant de pictură...) și noul mod de exprimare. Distanța se păstrează egală pe toată durata expoziției. 2. Manipularea. M. este calitate a imaginii electronice. Ea poate fi alterată, inversată, reciclată, modificată etc. Imaginea electronică și în instalația mea "In direct", "life". M. se obține prin cadrat. Camera video decupează un detaliu și-l transmite pe monitor. Mereu un detaliu. Niciodată un plan general. Pentru că se mișcă, detaliul e tot timpul altul. 3. Timpul. Trăim într-un bombardament de informații. Imaginile sint tot mai scurte, mai condense. Cantitatea de informație pe unitatea de imagine e tot mai mare. Eu prezint o imagine lungă. Aceeași, și totuși alta. Privitorul e obligat să stăruie asupra aceleiași informații. Care, fiind în mișcare, nu-i dă răgazul să o perceapă în totalitate. Deci fragmentul e citit superficial.

Și totuși realitatea (desenul) e la trei metri în spate.

DAN PERJOVSCHI

Instalația a fost realizată și parțial sponsorizată de firma INVESTIMEX srl, care asigură și service-ul pe durata expunerii

EX ORIENTE LUX este organizată de Centrul SOROS pentru Artă Contemporană. Fundația SOROS pentru o Societate Deschisă a achiziționat tot echipamentul electronic (monitoare, videoplayere și videocamere) care, după închiderea expoziției, va fi donat unor instituții de învățămînt din România. Expoziția este deschisă la sala Dalles pînă în 20 decembrie a.c.

ADRIAN NICULESCU

Italia: sinucidere sau durerile facerii?

— Alegerile locale din 21 noiembrie-5 decembrie —

Intr-un climat de o dezorientare și de o nebulozitate politică fără precedent în istoria lor, peste 11 milioane de italieni – cam o treime din corpul electoral total – au fost chemați duminică 21 noiembrie la urne pentru a-și desemna administratorii comunali și primarii în cadrul primului tur de scrutin al alegerilor locale partiale. Turul doi, de balotaj, a avut loc pe 5 decembrie.

Acest test decisiv este ultimul înaintea alegerilor legislative prevăzute pentru primăvară, primele, din 1921, în care se va vota după sistemul majoritar.

Confuzia generalizată care domnește printre alegori este sintetizată de marele ziarist liberal Indro Montanelli în editorialul său din "Il Giornale" din 21 noiembrie, ziua primului tur. Titlul său – "Iugoslavia este aproape" – sună nelinișitor: "Mai mult decât un test politic, cel de astăzi va fi un test clinic care ne va furniza gradul de rătăcire în care se zbate țara. (...) Din toate sondajele pe care le-am citit, o singură cifră ne convinge sub raportul cantității și a semnificației ei: acei 59% de indeciști. (...) Programele sunt toate la fel: toți își propun însanătoșirea vieții publice, ordinea, eficiența. Schimbări sunt numai fețele. Cu că sunt mai necunoscute, cu atât ele inspiră mai multă incredere. Niciodată vreo deschidere nu s-a facut mai pe întuneric decât aceasta. (...) Se va obiecta că astfel de rătăciri electorale au mai avut loc, de pildă, în 1952 sau în 1975. Însă atunci se știa bine cine erau comuniști și ce vorau, li se cunoșteau ideile și chipurile, iar la Roma există o putere centrală care garantează o anume unitate a direcției politice. (...) Este posibil ca deja de pe acum să se prefigureze scindarea ce se va produce la alegerile din primăvară, cind Italia riscă să fie sfâșiată între două forțe extreme care nu au nimic de-a face cu bipolarismul occidental. (...) Dacă acei 59% de nehotărîți ar fi să ne ceară un sfat, atunci le-am reaminti că Iugoslavia este aproape și că Bosnii se găsesc și printre noi".

După cum vedem, se pune problema supraviețuirii politice a statului italian, după 132 de ani de existență unitară. Italia se află într-un dublu impas: pe de-o parte reformele instituționale, schimbarea sistemului electoral etc. (de ani de zile în discuție) și, pe de altă, scandalul corupției care a intervenit într-un timp și care a dus și la o primenire cu forță a clasei politice aproape în totalitatea ei.

De aceea au reînceput să circule zvonuri despre presupuse, fantasmagorice "lovitură de stat", exact ca în cele mai negre timpuri ale terorismului și a "valului roșu" din anii '70, cind însă instituțiile democratice au fost în stare să reziste și, cu armele libertății, să combată și să infrință spirala violenței și "strategia tensiunii", gândită, probabil, la Moscova, care prea ușor socotește Italia printre "verigile slabe" ale Occidentului.

Problema de fond este că în Italia, din cauza scandalului "măini curate", care zguduieste de aproape doi ani peninsula și care a răvășit ireparabil întreg cadrul politic italian, s-a creat o reacție de respingere absolută față de forțele care au guvernat țara în ultimele cinci decenii. Adică forțele democratice de centru – de la centrul-stingă socialist la centrul-dreapta liberal și al partidului republican, trecind prin marele centru democrat-creștin.

Fără indoială, scandalul corupției a repus implicit în joc pe foștii comuniști, salvându-i din "off-side"-ul istoriei. Tot neîndoios, PDS își ia acum revanșa (neonaziști) mai ales față de PSI și de Craxi personal. Însă revansismul este și mai nelinișitor la alte forțe stingești ca "Reîntemeierea" ori sindicatele comuniște CGIL grav șocate de "anii Craxi". PCI/PDS n-a fost decât marginal și tardiv afectat de rafala judiciară, spre deosebire de PSI, DC și PLI, lovite din plin și de la început. Desigur, a contribuit la aceasta faptul că PCI n-a exercitat niciodată puterea, dar situația este cu atât mai de înțeles cu că PCI, pentru propria-i subzistență, nu avea nevoie de bani pe sub mină de la industrie și "zei" ai finanțelor. Pentru nevoie sale avea grija Moscova. PCI a beneficiat de subvențiile URSS până în pragul prăbușirii acesteia, în 1991. Dar – desigur – pentru alegor, PCI nu a "furat" și, oricum, PDS este – nu-i aşa? – un "partid nou", pentru a nu mai vorbi de aria sa "dură" care s-a desprins ("Reîntemeierea Comunistă") și care este "curată ca lacrimă", fiindcă n-are decât doi anișori de viață, dar deja un patrimoniu electoral invidiabil (în jur de 10%, la 21 noiembrie).

"(...) Italia riscă să fie sfâșiată între două forțe extreme care nu au nimic de-a face cu bipolarismul occidental. Dacă acei 59% de nehotărîți ar fi să ne ceară un sfat, atunci le-am reaminti că Iugoslavia este aproape și că Bosnii se găsesc și printre noi."

(Din editorialul lui Indro Montanelli, "Il Giornale", 21 noiembrie a.c.)

și, de anul trecut, și deputată, nepoata Ducelui cu același nume (dar având-o ca mătușă și pe Sofia Loren!), a ajuns în balotaj, practic numai grație bunicului de tristă amintire, cu comunistul integralist Bassolino. Să aici MSI a devenit primul partid din oraș, însă numărul abținătorilor a fost și el îngrijorător: peste 33%.

În sfîrșit, dintre orașele mari, la Venetia, filozoful marxist Massimo Cacciari, cunoscut drept ultrareformist PDS, sprijinit de toată stingă, îl va întlni în turul doi pe un candidat al Ligii, Mariconda, iar la Genova tot

un exponent al stingii (judecătorul Sansa) va întlni candidatul propus de Ligă (Serra).

În concluzie, problema este că nițieri PDS și "Reîntemeierea Comunistă" nu se găsesc în tabere diferite pentru turul doi și că peste tot, cu excepția Triestului, candidatul centrului a ieșit din joc. În plus, PDS a afirmat drept primul partid al Italiei și singurul prezent pe întreaga peninsula. Marti 23 noiembrie, un ziar de talia britanicului "The Times" îl dădea chiar pe primul-secretar Achille Occhetto drept cel mai probabil viitor prim-ministru al Italiei. Liga s-a dovedit puternică, dar ușor sub preziiuni, în Nord, MSI-ul s-a afirmat mult peste așteptări în Sud. Interesant de remarcat și faptul că PDS este singura formație care reușește să grupeze coaliții.

Potrivit tuturor observatorilor, candidatul sprijinit de stingă va reuși să se impună în toate orașele în care se află în balotaj. Pentru centru, aceste alegeri au fost pierdute din pornire. În schimb, în perspectiva alegerilor legislative din primăvară, singura veste îmbucurătoare pentru echilibrarea climatului politic italian este că centrul pare să fi recepționat severul avertisment care i-a fost transmis de electorat și arătă a se fi decis să iasă, în sfîrșit, la iveau. Rezultatele alegerilor locale au avut deci efectul unei bruse treziri la realitate pentru această ară politică indispensabilă oricărei democrații reale. Din păcate, un alt ratău pentru centru l-a constituit nefericita "iesire", de la 23 noiembrie, a marelui patron al televiziunilor private Silvio Berlusconi, care a propus o alianță a moderătorilor cu dreapta extremă după modelul Fini la Roma. Atât a trebuit pentru a face să naufragieze lamențabil proiectul său centrist, primit, de altfel, cu răceală nu numai de către cei mai activi militanți și idei în discuție, precum Indro Montanelli, un apropiat al lui Berlusconi, dar chiar și de către Fini însuși. Un "derapaj" care putea fi evitat, o dovedă în plus de către compromisă rămâne orice idee de asociere cu MSI-ul...

În sfîrșit, miercuri 1 decembrie a fost lansat mult așteptatul Manifest intitulat "O propunere pentru Italia", program al moderătorilor pentru un nou centru. Ideea centrală este că nu se poate lăsa lupta anticomunistă numai pe mănu Ligii și a MSI-ului. "Unită împotriva comunismului" era editorialul care însoțea în "Il Giornale" (parte directă în cauză) această veste. Inițiativa apartine democrat-creștinului Mario Segni, promotorul reformelor care, prin referendumurile din ultimul an, au schimbat față instituțională a Italiei, pregătind trecerea la sistemul electoral majoritar. Singurul reproș care i se poate aduce este acela de a fi ezitat și așteptat prea mult (după unele rătăciri de idilă cu PDS), întîrziind astfel periculos regrouparea moderătorilor. Segni a răspuns afirmativ spunind că "este gata, deoarece se simte nevoie unei forțe alternative a stingii pentru o Italia mai modernă și mai deschisă către viitor". Printre primii semnatari ai manifestului, diversi intelectuali, printre care catolicul Rocco Buttiglione, socialistul Lucio Colletti, liberalii Aldo Croce (fiu marelui Benedetto Croce), Indro Montanelli, Frederico Orlando, Antonio Martino, "opiniostul" independent Severio Vertone și alții.

Găsirea și zămislirea unui nou centru pînă la primăvară devine aşadar sarcina principală a părții celei mai responsabile din clasa politică italiană. Chiar și Occhetto a salutat apariția acestui nou pol. O astfel de forță poate deveni acul balanței în viață publică renovată italiano, putind dialoga cu toate părțile în cauză. Într-adevăr, actualmente nici una dintre cele trei învingătoare, PDS, Liga, MSI, nu dialoghează între ele, sporind imens riscul înguvernabilității, dacă ar fi ca, în mod nefericit, schema aceasta nefastă să se reproducă și la nivelul Parlamentului ce va fi aleas curind. Dacă va reuși să se încheie și să se afirme, centrul ar putea scoate țara din acest grav impas. Este singurul mod de a se depăși contrapunerea sterilă dintre "roșii" și "negrii", care pare a fi readus Italia îndărât cu 50 de ani, la nivelul Spaniei din timpul războiului civil, cind între fasciști și comuniști nu mai există nimic.

Numai în acest caz, pentru Italia, rătăcirea de azi ar putea intr-adevăr să se dovedească și a fost doar o simplă febră trecătoare, o fază dureroasă dar necesară către maturizare democratică definitivă.

Milano, 4 decembrie 1993

P.S. Într-adevăr, victoria a apartinut stingii. Luni, 6 decembrie, *L'Unită*, organul partidului comunist, titră mare, pe prima pagină: Victorie. Piețele orașelor italiene au fost invadate de steaguri roșii. La Bursă, lira italiană s-a redresat spectaculos.